

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΙΣΤ'

Συνδρομή ἑτησίαι· Ἐν Ἑλλάδι πρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ πρ. 20. - Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ τοῦ πρώτου μηνὸς ἰουλίου καὶ ἀπὸ τῆς 1ης ἑπταμήνου. - Γραφεῖον τῆς Διοικήσεως: Ὁδὸς Ἀρχαίου

24 Ἰουλίου 1883

Ο ΠΑΤΗΡ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ

[Μυθιστορία Α. Ἀλεξίου. — Μετάφρασις Π. Γ. Φέρμου].

Συντίμησις 181 σελ. 453.

Θ'

Εἶπε σήμερον ἡ 10 Αὐγούστου, ἡ ἡμέρα ἣ τις μέλλει νὰ ἐπαναφέρῃ τὸν Ἰωάννην εἰς Λογγεβάλ.

Ἡ Μπεττίνα ἀφυπνώσασα λίαν πρῶτῃ ἐγείρεται καὶ κατ' εὐθείαν σπεύδει πρὸς τὸ παράθυρον. Ἡλιος λαμπρὸς διαπερᾷ καὶ διαλύει ἤδη τοὺς ἐσθινοὺς ἀτμούς. Τὴν προηγουμένην νύκτα ὁ οὐρανὸς ἦτο ἀπειλητικὸς καὶ συννεφώδης, ἡ δὲ Μπεττίνα ὀλίγην ὥραν μόνον κοιμηθεῖσα, ἦτο ἐξυπνος ὅλην τὴν νύκτα καὶ διανοεῖτο:

— Φθάει μόνον νὰ μὴ βρέχῃ αὔριον τὸ πρῶτ!

Ὁ καιρὸς λοιπὸν εἶνε θαυμασίος, ἡ δὲ Μπεττίνα οὐσα ὀλίγον τι δεισιδαίμων, ἀναλαμβάνει θάρρος καὶ ἐλπίδα, καὶ ἀφ' οὗ ἡ ἡμέρα ἀρχεται καλῶς, καλῶς καὶ θὰ λήξῃ.

Ὁ κύριος Σκῶτ ἦτο ἤδη ἐν Λογγεβάλ πρότινων ἡμερῶν. Ἡ Μπεττίνα ἀνέμενον αὐτὸν μετὰ τῆς Σουζῆς καὶ τῶν παιδίων, ἐπὶ τῆς ἀποβάθρας τῆς Χάρης καθ' ἣν ἡμέραν κατέπλεε τὸ ἀτμόπλοον.

Κατησπάσθησαν ἐπανειλημμένως ἀλλήλους μετὰ πολλῆς στοργῆς, μεθ' ἧς ὁ Ῥιχάρδος ἀποτεινόμενος πρὸς τὴν γυναικαδέλφην του εἶπε γελῶν:

— Νᾶχωμε καλὸ ῥῶτημα, πότε γίνονται αἱ γάμοι;

— Παῖτοι γάμοι;

— Μὲ τὸν κύριον Ἰωάννην Ῥαινάλδον.

— Ἄ! ἡ ἀδελφὴ μου σ' ἔγραψε;

— Ἡ Σουζὴ; με συγχωρεῖς... ἡ Σουζὴ δὲν μ' εἶπε τίποτε... σὺ μὲ τὰ ἔγραψες, κυρία μου. Ὅλα σου τὰ γράμματα, δύο τώρα μῆνας ἄλλο θέμα δὲν ἔχουν παρὰ μόνον τὸν νέον ἀξιωματικόν.

— Ὅλα μου τὰ γράμματα;

— Ναί, ναί... καὶ μ' ἔγραψες συχνότερα καὶ ἐκτενέστερον. Δὲν παραπονοῦμαι, ἀλλὰ τέλος πάντων σ' ἐρωτῶ πότε θὰ μου παρουσιάσῃς τὸν γαμβρὸν μου.

Καὶ οὕτως μὲν ἔλεγε ταῦτα παίζων, ἀλλ' ἡ Μπεττίνα ἀπεκρίθη:

— Μετ' οὐ πολὺ, ἐλπίζω.

Ὁ κύριος Σκῶτ μαθαίνει ὅτι τὸ πρᾶγμα εἶνε σπουδαῖον. Ὅτε δ' ἐπανήρχοντο, ἐν τῇ σιδηροδρομικῇ ἀμάξῃ ἐζήτησεν ἡ Μπεττίνα τὰς ἐπιστολάς τῆς, ὃ δὲ Ῥιχάρδος τὰς ἔδωκε. Τὰς ἀναγινώσκει ἐκείνη, καὶ ὄντως περὶ ἐκείνου καὶ μόνου γίνεται λόγος ἐν ἐκάστῃ σελίδι τῶν ἐπιστολῶν τούτων! Ἀνευρίσκει ἐν αὐταῖς λεπτομερῶς ἐκτεθειμένην τὴν διήγησιν τῆς πρώτης συναντήσεως. Ἰδοὺ ἡ περιγραφή τοῦ Ἰωάννου ἐν τῷ κηπαρίῳ τοῦ πρεσβυτέρου φοροῦντος τὰ ἀχύρινον παιδιὸν του καὶ κρατοῦντος τὸ φαβεντιανὸν σαλατοδοχεῖον... καὶ κατωτέρω ὁ κύριος Ἰωάννης καὶ ἀείπατε ὁ κύριος Ἰωάννης! Ἐκ πάντων τούτων ἀνακαλύπτει ὅτι τὸν ἠγάπα πολὺ πρότερον ἢ ὅσον ἐνόμιζε.

Εἶνε λοιπὸν ἡ 10 Αὐγούστου. Πρὸ ὀλίγης ὥρας ἔληξε τὸ πρόγευμα, καὶ ὁ Ἄρως καὶ ἡ Μπέλλα εἶνε ἀνυπόμονοι, διότι γινώσκουσιν ὅτι τὸ σύνταγμα ὀφείλει ἐντὸς τῆς πρώτης καὶ δευτέρας ὥρας νὰ διέλθῃ τὸ χωρίον, καὶ τοῖς εἶχον ὑπασχεθῆ ὅτι θὰ τοὺς φέρωσι νὰ ἴδωσι τοὺς στρατιώτας διερχομένους. Ὅθεν καὶ τὰ παιδιὰ καὶ ἡ Μπεττίνα θεωροῦσιν ὡς μέγα τι τὴν ἐπάνοδον τοῦ ἐνάτου συντάγματος τοῦ πυροβολικοῦ.

— Θεῖα Μπεττή, θεῖα Μπεττή, εἶπεν ἡ Μπέλλα, ἔλα καὶ σὺ μαζί μας.

— Ναί, ἔλα μαζί μας, θεῖα, εἶπεν ὁ Ἄρως, νὰ ἰδοῦμεν τὸν κύριον Ἰωάννην ἀπάνω 'ς τὸ μεγάλο του τὸ ἄλογο τὸ ψαρό.

Ἡ Μπεττίνα ἀρνεῖται, ἀνθίσταται, ἀλλ' ὅποιας πειρασμός! Ἄλλ' ὄχι δὲν θὰ ὑπάγῃ, μόνον τὴν ἐσπέρην θὰ τον ἴδῃ τὸν Ἰωάννην, ἵνα γείνη ἡ ἐξήγησις ἐκείνη ἡ γνωστὴ ἦν ἀπὸ εἰκοσίων ἡμερῶν παρασκευάζει.

Καὶ τὰ μὲν παιδιὰ ἀπέρχονται μετὰ τῶν παιδαγωγῶν των, ἡ δὲ Μπεττίνα, ἡ Σουζὴ καὶ ὁ Ῥιχάρδος μεταβαίνουν εἰς τὸν κήπον, πολὺ πλησίον τοῦ πύργου νὰ καθίσωσιν ὀλίγον.

Εὐθὺς δὲ ὡς ἐκάθισαν, ἡ Μπεττίνα εἶπε πρὸς τὴν Σουζήν:

— Τώρα, Σουζὴ μου, θὰ σου ὑπενθυμίσω τὴν ὑπόσχεσίν σου. Ἐνθυμεῖσαι τί εἶπομεν τὴν

εσπέραν τῆς ἀναχωρήσεώς του. Ἐμείναμεν σύμφωνοι ὅτι, ἐάν τὴν ἡμέραν τῆς ἐπανόδου τοῦ σοὶ εἶπω: «Σουζή, εἶμαι βεβαία ὅτι τὸν ἀγαπῶ!», ἐμείναμεν σύμφωνοι ὅτι θὰ με δώσης τὴν ἀδειαν νὰ ἀποταθῶ ἀπ' εὐθείας πρὸς αὐτὸν καὶ νὰ τον ἐρωτήσω ἐάν με θέλη γυναικῶς του.

— Μάλιστα, σοὶ το ὑπεσχέθην. Ἄλλ' εἶσαι βεβαία; . . .

— Βεβαιότατη. Σὲ λέγω λοιπὸν καὶ νὰ το εἰξεύρης ὅτι ἔχω σκοπὸν νὰ τον φέρω . . . ἐδῶ δὲ, προσέθηκε γελῶσα, ἐδῶ δὲ εἰς τὸ καθισμῶν . . . καὶ νὰ τον εἶπῶ ἐπάνω κάτω ὅ τι εἶπες ἄλλοτε σὺ εἰς τὸν Ῥιχάρδον . . . Καὶ ἐπέτυχες, Σουζή . . ., διότι εἶσαι τώρα εὐτυχεστάτη. Καὶ ἐγὼ λοιπὸν θέλω νὰ γείνω εὐτυχής! Ῥιχάρδε, ἢ Σουζή σὲ εἶπε τίποτε περὶ τοῦ κυρίου Ῥαϊνάλδου;

— Ναί, καὶ μ' εἶπε μάλιστα ὅτι περὶ οὐδενὸς ἄλλου εἶχε τόσην ὑπόληψιν, ἀλλά . . .

— Ἀλλὰ σὲ εἶπε καὶ ὅτι ὁ γάμος αὐτὸς θὰ ἦτο κάπως πάρα πολὺ ἡσυχος ὡς πρὸς ἐμέ, κάπως πρόστυχος . . . Ὡ! κακὴ ἀδελφὴ! Τὸ πιστεύεις, Ῥιχάρδε, ὅτι δὲν εἶμπορῶ νὰ τῆς ἐξαλείψω αὐτὴν τὴν ιδέαν. Δὲν ἐννοεῖ ὅτι ἐγὼ θέλω πρὸ πάντων νὰ ἀγαπῶ καὶ νὰ ἀνταγαπώμαι. Τὸ πιστεύεις, Ῥιχάρδε, ὅτι τὴν παρελθούσαν ἐβδομάδα μ' ἐστῆσε φοβερὰν παγίδαν! Ἐχεις ἀκουστὰ κάποιον πρίγκιπα Ῥωμανέλλην;

— Μάλιστα καὶ ἠδύνασο νὰ γείνης πρίγκιπισσα.

— Καὶ δὲν θὰ ἦτο πολὺ δύσκολον, πιστεύω . . . Λοιπὸν, μίαν ἡμέραν δὲν εἰξεύρω πῶς με κατέβη νὰ εἶπῶ εἰς τὴν Σουζὴν ὅτι ὁ πρίγκιψ Ῥωμανέλλης μ' ἐφαίνετο ὅχι ἀπορριπτέος. Τί φαντάζεσαι ὅτι ἔκαμεν ἡ κυρία; Ἡ οἰκογένεια Τούρνερ ἦτο εἰς Τρουβίλλην, καὶ ἡ Σουζὴ ἐσκάρωσε μικρὰν συνωμοσίαν . . . Μ' ἔκαμάν νὰ προγευματίσω μὲ τὸν πρίγκιπα . . . Ἀλλὰ τὸ ἀποτέλεσμα ἦτο ἐλσεινόν . . . Ὅχι ἀπορριπτέος! Δύο ὥρας ἐκκλήμην πλησίον τοῦ καὶ καθ' ὅλον αὐτὸ τὸ διάστημα δὲν ἔπαυα νὰ ἐρωτῶ τὸν ἑαυτὸν μου, πῶς ἦτο ποτε δυνατόν νὰ ἐκστομίσω τοιοῦτον λόγον, ὅτι ὁ πρίγκιψ δὲν ἦτο ἀπορριπτέος . . . Ὅχι, Ῥιχάρδε, ὅχι Σουζή, οὔτε πρίγκιπισσα θέλω νὰ εἶμαι, οὔτε κόμησα, οὔτε μαρκησία. Θέλω νὰ εἶμαι κυρία Ῥαϊνάλδου . . . ἐάν καὶ ὁ κύριος Ῥαϊνάλδος τὸ θελήσῃ . . . καὶ δὲν εἶνε πολὺ βέβαιον.

Ἦδη τὸ σύνταγμα εἰσῆρχετο εἰς τὸ χωρίον καὶ ἐξαίρνης ἠκούσθη δυνατὸς ἦχος σάλπιγγων πολεμικῆς καὶ χαρμῶδους. Καὶ οἱ τρεῖς δὲ ἐγένοντο σιωπηλοί. Διήρχετο τὸ σύνταγμα, διήρχετο ὁ Ἰωάννης . . . Τὸ σάλπισμα ἤλαττώθη, ἀπεσβέσθη, ἢ δὲ Μπεττίνα ἀνταλαμβάνουσα τὸν λόγον:

— Ὅχι, εἶπε, δὲν εἶνε βέβαιον. Καὶ ὅμως

μὲ ἀγαπᾷ καὶ πολὺ, ἀλλὰ χωρὶς καὶ νὰ εἰξεύρη καλὰ καλὰ τί πρᾶγμα εἶμαι. Ἐγὼ νομίζω ὅτι ἀξίζω νὰ μ' ἀγαποῦν κατ' ἄλλον τρόπον, νομίζω ὅτι δὲν θὰ τῷ ἐπραξένουν τῶσον τρόπον ἐάν μ' ἐγνώριζε καλλίτερα, καὶ δι' αὐτὸ ἴσα ἴσα σὰς ζητῶ τὴν ἀδειαν νὰ τον ὁμιλήσω ἀπόψε ἐλευθέρω καὶ εὐκρινῶς.

— Σὲ τὴν δίδωμεν, ἀπεκρίθη ὁ Ῥιχάρδος, σὲ τὴν δίδωμεν καὶ οἱ δύο, διότι εἰξεύρομεν ὅτι δὲν θὰ κάμης, Μπεττίνα, τίποτε ἀντίθετον εἰς τὴν εὐπρέπειαν.

— Θὰ προσπαθῆσω τοῦλάχιστον.

Τὰ παιδιὰ ἐπανέρχονται τρέχοντα. Εἶδόν τὸν Ἰωάννην, ἦτο καταλευκὸς ἐκ τοῦ κονιορτοῦ καὶ τα ἐχαίρειται.

— Μοναχά, προσέθηκεν ἡ Μπέλλα, δὲν ἐστάθη νὰ μας ὁμιλήσῃ . . . Ἄλλοτε στέκεται, ἀλλὰ σήμερα δὲν ἠθέλησε!

— Ναί, ἠθέλησε, ἀπεκρίθη ὁ Ἄρως, διότι πρῶτα ἔκαμε ἔτσι δὲ . . . καὶ ἔπειτα δὲν ἠθέλησε, ἐγύρισε ἔπειτα.

— Ἀδιάρθορα, ἐγὼ ξέρω πῶς δὲν ἐστάθηκε. Καὶ τί ὠρατὶ εἶνε νὰ μιλήσῃ κανεὶς μὲ ἀξίωμα ματικόν, καὶ μάλιστα ὅταν εἶνε ἰς τὸ ἄλογο!

— Ὅχι, δι' αὐτό, ἀλλὰ καὶ διότι τὸν ἀγαποῦμεν πολὺ τὸν κύριον Ἰωάννην. Καὶ νὰ εἰξεύρατε, μπαμπά, τί καλὸς ποῦ εἶνε, τί καλὰ ξέρεῖ νὰ παίξῃ μαζί μας.

— Καὶ τί εὐμορφῆς ζωγραφιῆς κάμνει! . . . Θυρᾶσαι, Ἄρω, ἐκεῖνον τὸν κερκαλιόζην μὲ τὴ μαγκούρα του;

— Ἄμ' τὸ γάτο, ἦταν καὶ ἓνας γάτος.

Καὶ τὰ παιδιὰ ἀπομακρύνονται συνδιαλεγόμενα περὶ τοῦ Ἰωάννου.

— Χωρὶς ἄλλο, εἶπεν ὁ κύριος Σκῶτ, ὅλοι ἐδῶ μὲσα τὸν ἀγαποῦν.

— Καὶ σὺ θὰ κάμης τὸ ἴδιο, εἶπεν ἡ Μπεττίνα, ὅταν τὸν γνωρίσης.

Τὸ σύνταγμα ἔμα ἐξέλην τοῦ χωρίου προὐχώρησε καλλυπάζων ἐπὶ τῆς λεωφόρου . . . Ἴδου τὸ ἄνθηρον ἐφ' οὐ ἴστατο ἡ Μπεττίνα ἐκείνην τὴν πρωίαν πρὸ εἰκοσιν ἡμερῶν . . . Ὁ Ἰωάννης διενεώθη. «Ἄχ! καὶ νὰ ἦτον ἐκεῖ!» φοβεῖται δὲ ἄμα καὶ ἐλπίζει . . . Ἐγειρεῖ τὴν κεφαλὴν, παρατηρεῖ . . . καὶ δὲν τὴν βλέπει . . . δὲν εἶνε ἐκεῖ!

Δὲν τὴν ἐπανεῖδε! δὲν θὰ τὴν ἐπανεῖδῃ . . . ἐπὶ πολὺν χρόνον τοῦλάχιστον. Τὴν αὐτὴν ἐσπέραν θὰ ἀπέλην περὶ τὴν ἕκτην ὥραν εἰς Παρισίους, ἐκεῖ δὲ τηρηματάρχης τις τοῦ ὑπουργείου τῶν στρατιωτικῶν τὴν εἰνεῖ, καὶ θὰ τον παρακαλέσῃ νὰ ἐνεργήσῃ τὴν μετάθεσίν του εἰς ἄλλο σύνταγμα.

Ὁ Ἰωάννης ἐσκέφθη πολὺ ἐκεῖ κάτω μόνος ἐν τῷ στρατοπέδῳ, καὶ ἰδοὺ τὸ πῆρσμα τῶν ἀκέφῶν του: δὲν δύναται, δὲν ὀφείλει νὰ γείνη αὐζυγῆς τῆς Μπεττίνας!

Οἱ ἄνδρες καταβαίνουν τῶν ἵππων ἐν τῇ αὐλῇ τοῦ στρατῶνος, καὶ ὁ Ἰωάννης προσαγορεύει τὸν συνταγματάρχην του καὶ τοὺς συναδέλφους του. Τετέλεστα, εἰν' ἐλεύθερος, δύναται νὰ ἀπέλην . . . ἀλλὰ δὲν ἀπέρχεται. Παρατηρεῖ περὶ τοῦ . . . Ὡ! πόσον ἦτο εὐτυχῆς πρὸ τριῶν μηνῶν, ὅτε ἐξήρχετο ἐφιππος ἐκ τῆς μεγάλης ἐκείνης αὐλῆς ἐν τῷ μέσῳ τοῦ θορύβου τῶν τηλεβόλων κυλιόμενων ἐπὶ τοῦ λιθοστρώτου τῆς Σουβινῆς, καὶ πόσον κατηφῆς θὰ ἐξέλην σήμερα! Ἄλλοτε ἐκεῖ ἦτο ἡ ζωὴ του . . . ποῦ τώρα θὰ εἶνε;

Ἐπανέρχεται καὶ ἀναβαίνει εἰς τὸ δωμάτιόν του. Γράφει πρὸς τὴν κυρίαν Σκῶτ ὅτι ἕνεκα ὑποθέσεων τῆς ὑπηρεσίας εἶνε ἠναγκασμένος νὰ ἀπέλην παρευθῆς, καὶ δὲν θὰ δυνηθῇ νὰ γευματίσῃ ἐν τῷ πύργῳ παρακαλεῖ δὲ τὴν κυρίαν Σκῶτ νὰ τον ἀνακαλῇ εἰς τὴν μνήμην τῆς Μπεττίνας . . . Μπεττίνας! . . . Ἄ! μετὰ πόσου πόνου ἔγραψε τὸ ὄνομα τοῦτο! . . . Σφραγίζει τὴν ἐπιστολήν . . . Θὰ τὴν στείλῃ τώρα παρευθῆς.

Παρασκευάζει τὰ τῆς ὁδοπορίας του ἔπειτα δὲ θὰ παρευθῇ ν' ἀφήσῃ ὑγίαιαν εἰς τὸν ἀνάδοχόν του, καὶ τοῦτο πρὸ πάντων τὸν δυσασεστῆ. Ἀλλὰ θὰ τῷ εἶπῃ ὅτι πολὺ ὀλίγον θὰ διαρκῆσῃ ἡ ἀπουσία του.

Ἀνοίγει συρτάριον τοῦ γραφείου του ἵνα λάβῃ χρήματα πρῶτον δὲ προσέβαλε τοὺς ὀφθαλμοῦς του μικρὰ ἐπιστολὴ ἐπὶ χάρτου κυνὸχρου, ἡ μόνη ἐπιστολὴ ἣν παρ' ἐκείνης ἔλαβε.

«Θὰ λάβετε τὴν καλοσύνην νὰ δώσετε εἰς τὸν κομιστὴν τὸ βιβλίον περὶ τοῦ ὁποίου μοι εἶπετε χθές; Θὰ εἶνε ἴσως ὀλίγον βαρὺ δι' ἐμέ. Ἐπιθυμῶ ὅμως νὰ προσπαθῆσω νὰ το ἀναγνώσω . . . Σὰς περιμένω. Ἐλθετε ὅσον δυνατόν ταχύτερον».

Καὶ εἶνε ὑπογεγραμμένη: Μπεττίνα.

Ὁ Ἰωάννης ἀναγινώσκει ἐπανειλημμένως τὰς ὀλίγας ταύτας γραμμὰς . . . Ἀλλὰ μετ' ὀλίγον δὲν δύναται πλέον νὰ ἀναγνώσῃ . . . Οἱ ὀφθαλμοὶ του ἐθαμβώθησαν.

— Τοῦτο μόνον μ' ἀπομένει ἐξ αὐτῆς! εἶπε καθ' ἑαυτόν.

Κατὰ τὴν αὐτὴν ἀκριβῶς ὥραν ὁ πατὴρ Κωνσταντῆς καὶ ἡ Παυλίνα καταστρώνουσι τοὺς λογαριασμοὺς τῶν εἶνε δὲ θαυμασία ἡ οἰκονομικὴ τῶν κατὰστασις. Ἐν τῷ ταμείῳ ὑπάρχουσι πλέον τῶν δισχιλίων φράγκων! Καὶ αἱ εὐχαὶ τῆς Σουζῆς καὶ τῆς Μπεττίνας ἐξεπληρώθησαν ἀπασαί: οὐδεὶς πτωχὸς ὑπάρχει ἐν τῇ χώρᾳ. Ἡ γηραιὰ μάλιστα Παυλίνα ἐνίστε αἰσθάνεται ἐλαφρὰς τινὰς τύψεις τοῦ συνειδότος.

— Κυττάξετε, πάτερ Κωνσταντῆ, εἶπε, ἂν πολλὰ θαρρῶ πῶς μοιράζομε. Καὶ ἡ φήμη ἐπῆγε καὶ εἰς τὰ ἄλλα χωρῆα ὅτι ἐδῶ κάμνουν ἐλεη-

μοσύνην μὲ τὸ σακκί. Καὶ ξεύρετε τί θὰ γείνη σήμερα αὔριον; θὰ γεμίσῃ τὸ Λογγεβάλ ἀπὸ πτωχῶν.

Ὁ ἐφημέριος δίδει πενήτηντα φράγκα εἰς τὴν Παυλίαν νὰ τα φέρῃ εἰς δυστυχῆ τινα, ὅστις ἐθραυσε τὸν βραχίονα καταπεσὼν ἀπὸ ἀμαξίου πλήρους ξηροῦ χόρτου. Αὐτὸς δὲ μένει μόνος ἐν τῷ προσκυτηρίῳ. Εἶνε δὲ σύννοος, διότι ἐστάθη μὲν ὅτε διήρχετο τὸ σύνταγμα, ἀλλ' ὁ Ἰωάννης μίαν μόνον στιγμὴν ἤλθε καὶ ἔμεινε πλησίον τοῦ καὶ ἦτο κατηφῆς. Ἀπὸ τινος χρόνου ὁ πατὴρ Κωνσταντῆς παρετήρησεν ὅτι ὁ Ἰωάννης δὲν εἶχε πλέον τὴν προτέραν αὐτοῦ εὐθυμίαν καὶ τὴν φαιδρότητα, ἀλλ' ἦτο ὅμως ἡσυχος ὁ γηραιὸς, νομίζων ὅτι αἰτία τοῦτο ἦτο τις ἐκ τῶν νεανικῶν ἐκείνων θλίψεων, αἵτινες οὐδόπως ἀπέβλεπον εἰς αὐτόν, ταπεινὸν γέροντα ἱερέα. Ἀλλ' ἡ σύνοια τοῦ Ἰωάννου ἐκείνην τὴν ἡμέραν ἦτο προδηλοτάτη.

— Τώρα εὐθύς, θὰ ἔλθω, νοννέ μου, εἶπε πρὸς αὐτόν ὁ Ἰωάννης, ἔχω κάτι τι νὰ σὰς ὁμιλήσω.

Καὶ ἀπῆλθεν ἀποτόμως, ὥστε ὁ πατὴρ Κωνσταντῆς δὲν ἔλαβε καιρὸν νὰ φιλοδώρησῃ τὸν Λουλοῦ τὸ τεμάχιον ἢ μᾶλλον τὰ τεμάχια τῆς ζαχαρέως, διότι εἶχε βάλῃ πέντε ἢ ἕξ βῶλους εἰς τὸ θυλάκιόν του, κρινῶν ὅτι ὁ Λουλοῦ ἤξιζε νὰ λάβῃ τοιοῦτον δῶρον, ἕνεκα τῆς δεκαήμερου πορείας καὶ τῆς ἐπὶ εἰκοσι νυκτῶν διακυκτερεύσεώς του ἐν ὑπαίθρῳ. Πλὴν δὲ τοῦτο ἀπὸ τῆς ἐγκαθιδρύσεως τῆς κυρίας Σκῶτ ἐν τῷ πύργῳ, συχνότατα εἶχεν ὁ Λουλοῦ πλείονα τεμάχια ζαχαρέως. Ὁ πατὴρ Κωνσταντῆς ἔγεινε, βλέπente, ἀφειδῆς, ἄσματος, αἰσθανόμενος ἑαυτὸν ἐκατομμυριούχον. Τὸ νὰ δίδῃ ζάχαριν εἰς τὸν Λουλοῦ ἦτο ἡ μανία του. Ἠμέραν τινὰ μάλιστα μικροῦ δεῖν εἶπε πρὸς τὸ ἄλογον ζῶον τὴν στερεότυπον προσλαλίαν του:

— Τοῦτο τὸ δίδουν αἱ νέαι κυρίαὶ τοῦ Λογγεβάλ. Δεήσου ὑπὲρ αὐτῶν ἀπόψε.

Τὴν 3 μ. μ. ἤλθεν ὁ Ἰωάννης εἰς τὸ προσκυτήριον, ὁ δὲ ἐφημέριος προλαμβάνων αὐτόν εἶπε παρευθῆς:

— Εἶπες ὅτι εἶχες ἀνάγκην νὰ μ' ὁμιλήσης . . . Τί τρέχει;

— Κάτι τι τὸ ὁποῖον θὰ σὰς ἐκπλήξῃ, νοννέ μου, θὰ σὰς λυπήσῃ, καὶ τὸ ὁποῖον λυπεῖ καὶ ἐμέ. Ἐρχομαι νὰ σὰς ἀφήσω ὑγίαιαν.

— Ὑγίαιαν! φεύγεις;

— Μάλιστα, φεύγω.

— Καὶ πότε;

— Σήμερα . . . εἰς τὰς δύο.

— Εἰς τὰς δύο! Ἀλλ' ἀπόψε ἦτο νὰ δειπνήσωμεν εἰς τὸν πύργον.

— Ἐγραφα πρὸς τὴν κυρίαν Σκῶτ ζητῶν νὰ με συγχωρήσῃ. Εἶμαι ἠναγκασμένος νὰ ἀναχωρήσω ἀνευ ἀναβολῆς.

— Τώρα άμέσως ;
— Τώρα άμέσως .
— Καί πηγαίνεις ;
— Είς Παρισίους .
— Είς Παρισίους ! Καί πώς τόσον έξαφνα ;
— Όχι τόσον έξαφνα . Πρό πολλού μελετώ τὸ πρᾶγμα τοῦτο .

— Καί δέν μ' εἶπες τίποτε ! . . . Ἰωάννη, κάτι συμβαίνει . . . Εἶσαι ἀνὴρ καί δέν ἔχω πλέον τὸ δικαίωμα νά σε μεταχειρίζομαι ὡς παιδίον, ἀλλά τέλος πάντων εἰςέυρεις πόσον σε ἀγαπῶ . . . Ἐάν σε βασανίζη τι, εἴαν σ' ἐνοχλή, διατί νά μή μέ το εἶπης; Ἴσως θά ἦδυνάμην νά σοι δώσω καλήν τινα συμβουλίην. Ἰωάννη, διατί πηγαίνεις εἰς Παρισίους ;

— Δέν θά σάς το ἔλεγον . . . διότι θά λυπηθῆτε . . . ἀλλ' ὅμως ἔχετε τὸ δικαίωμα νά το μάθετε . . . Πηγαίνω εἰς Παρισίους νά ζητήσω τήν μετάθεσίν μου εἰς ἄλλο σύνταγμα .

— Εἰς ἄλλο σύνταγμα ; καί ὕ ἀφήσης τήν Σουβινίην ;

— Μάλιστα, ὕ ἀφήσω τήν Σουβινίην . . . ἐπ' ὀλίγον, ἀλλά νά την ἀφήσω . . . καί ἐγὼ τὸ θέλω καί εἶνε ἀνάγκη .

— Καί ἐγὼ, Ἰωάννη ; δέν συλλογίζεσαι λοιπόν ἐμέ ; . . . ἐπ' ὀλίγον ! . . . ἐπ' ὀλίγον ! . . . ἀλλ' ἴσα ἴσα πόσον ἀκόμη ἐγὼ θά ζήσω ; ὀλίγον . Καί κατὰ τὰς τελευταίας μου ταῦτας ἡμέρας, τὰς ὁποίας ὀφείλω εἰς τὸν Θεόν, εὐτυχία μου θά ἦτο, Ἰωάννη, καί, εὐτυχία μου νά σε αἰσθάνωμαι ἐδῶ πλησίον μου . Καί σὺ θέλεις νά φύγης ! Ἰωάννη, περιμένε ὀλίγον, λάβε ὑπομονήν καί δέν θ' ἀργήσῃ περιμένε νά με καλέσῃ ὁ πανάγαθος Θεός, περιμένε νά ὑπάγω νά εἴρω ἐκεῖ τὸν πατέρα σου καί τήν μητέρα σου . Μὴ φύγης, Ἰωάννη, μὴ φύγης .

— Ἄν σεῖς με ἀγαπᾶτε, καί ἐγὼ σάς ἀγαπῶ . . . καί το εἰςέυρείτε .

— Μάλιστα τὸ εἰςέυρω .

— Αἰσθάνομαι πρὸς ὑμᾶς τήν αὐτὴν ἐκείνην στοργήν, τήν ὁποίαν ἠσθάνομην ὅτε ἦμην μικρόν παιδάκι, καί με ἐπροστατεύσατε καί με ἀνεθρέψατε . Ἡ καρδιά μου δέν μετεβλήθη, οὐδέποτε θά μεταβληθῇ . . . Ἄλλ' ἐάν τὸ καθήκον, ἐάν ἡ τιμὴ με ἀναγκάζουν νά φύγω . . .

— Ἄ ! ἐάν τὸ καθήκον σε ἀναγκάζῃ καί ἡ τιμὴ . . . δέν λέγω πλέον τίποτε, Ἰωάννη . . . Τὰ πάντα ὑποχωροῦν, τὰ πάντα, τὰ πάντα ! Ἄειποτε παρετήρησα ὅτι ἦσο κάλλιστος κριτὴς τοῦ καθήκοντός σου, κάλλιστος κριτὴς τῆς τιμῆς σου . . . Πήγαινε, τέκνον μου, πήγαινε ! δέν σ' ἐρωτῶ τίποτε, δέν θέλω τίποτε νά μάθω .

— Καί ἐγὼ θά σάς ὁμολογήσω τὰ πάντα, ἀνεφώνησεν ὁ Ἰωάννης, ἠττηθείς ὑπὸ τῆς συγκινήσεως . Καί εἶνε καλλίτερον νά εἰςέυρείτε τὰ πάντα . Σεῖς μένετε ἐδῶ, σεῖς, θά ὑπάγετε εἰς τὸν πύργον . . . θά τήν ἰδῆτε ἄλιν . . . ἐκείνην !

— Ποίαν . . . ἐκείνην ;
— Τὴν Μπεττίαν !
— Τὴν Μπεττίαν !
— Τὴν λατρεύω, νοννέ μου, τὴν λατρεύω !
— Ὄ, παιδάκι μου !

— Συγχωρήσατέ με διότι σας ὀμίλῳ περὶ ταιούτων πραγμάτων . . . ἀλλὰ σάς τα λέγω, ὡς θά τα ἔλεγον καί εἰς τὸν πατέρα μου . Καί ἔπειτα . . . ποτὲ εἰς κανένα δέν ἠμπόρεσά ποτε νά κάμω λόγον περὶ αὐτῆς, καί με ἤρχετο νά σκάσω . . . Μάλιστα, τρέλα εἶνε, ἡ ὁποία βαθμηδὸν καί ἀνεπαισθήτως μ' ἐκυριεύσε χωρὶς νά το θέλω, διότι ἐννοεῖτε καλῶς . . . Θεέ μου ! ἐδῶ μέσα ἤρχισα νά την ἀγαπῶ . Εἰςέυρείτε, ὅτε ἦλθε με τήν ἀδελφήν της . . . οἱ μικροὶ ἐκεῖνοι κύλινδροι τῶν χιλίων φράγκων . . . ἡ κόμη της ἡ ὁποία ἐλύθη . . . καί τήν ἐσπέραν εἰς τὴν ἐκκλησίαν ; . . . Ἐπειτα μ' ἐπετρέπη νά την βλέπω ἐλευθέρως, μετὰ πολλῆς οἰκειότητος . . . καί σεῖς ὁ ἴδιος, ἀκαταπαύστως μ' ἐλέγετε περὶ αὐτῆς ἐπαιῶν τὴν γλυκύτητά της, τὴν ἀγαθότητα . Ποσάκις μ' εἶπατε ὅτι δέν ὑπῆρχεν ἐπὶ τῆς γῆς πλάσμα καλλίτερον αὐτῆς !

— Καί αὐτὴ ἦτο ἡ γνώμη μου . . . καί ἀκόμη εἶνε . . . καί κάνεις ἐδῶ δέν την γνωρίζει καλλίτερά μου ; διότι ἐγὼ μόνος τὴν εἶδον εἰς τὰς κατοικίας τῶν πτωχῶν . Ἐάν εἰςέυρεις κάθε πρῶτὴ εἰς τὰς ἐπισκέψεις μας πόσον εἶνε συμπαθὴς καί γενναία ! Οὕτε ἡ δυστυχία τῶν ἄλλων οὕτε τὰ παθήματα τὴν καταπονοῦν . . . Ἄλλὰ δέν κάμνω καλὰ νά σ' τα λέγω αὐτά . . .

— Όχι, ὄχι, νά την ἰδῶ πλέον δέν θέλω, ἀλλ' ὅμως θέλω νά ἀκούω περὶ αὐτῆς .

— Δέν θά ἀπαντήσης εἰς τὴν ζωὴν σου, Ἰωάννη, γυναῖκα καλλιτέραν καί ἔχουσαν εὐγενέστερα αἰσθήματα εἰς βαθμὸν ταιούτων, ὥστε μίαν ἡμέραν— με εἶχε πάρη μαζί της εἰς ἀνοικτὴν ἀμαζαν γεμάτην παιγνίδια, — ἔφερνε τὰ παιγνίδια αὐτὰ εἰς ἐν κοράσιον ἄρρωστον, καί ὅταν τοῦ τα ἐδώσε, διὰ νά το κάμῃ νά γελᾶσθαι, διὰ νά το διασκεδάσῃ, τοῦ ὀμίλει τόσον νόστιμα, ὥστε σ' ἐσυλλογιζόμην καί ἔλεγα, τώρα τὸ ἐνθυμοῦμαι, ἔλεγα: « Ἄχ ! καί νά ἦτο πτωχὴ ! » .

— Ναί, νά ἦτο πτωχὴ ! ἀλλὰ δέν εἶνε !

— Ὄ ! ὄχι . . . Τέλος πάντων, τί τα θέλεις, τέκνον μου ! ἀπ' οὐ ἐνοχλεῖσαι νά την βλέπῃς καί νά ζῆς πλησίον της, ἐπειδὴ πρέπει, πρό πάντων, νά μὴ ταλαιπωρηθῇ . . . πήγαινε με τήν εὐχὴν μου, πήγαινε . . . Καί ὅμως . . . καί ὅμως . . .

Ὁ γηραιὸς ἰερεὺς ἐγένετο σύννοος, ἐκλινε τὴν κεφαλὴν εἰς τὰς χεῖράς του καί ἐμεινεν ἐπὶ τινα ὥραν σιωπηλός . Ἐπειτα δὲ ἐξηκολούθησεν :

— Καί ὅμως, Ἰωάννη, εἰςέυρεις τί συλλογίζομαι ; Ἀπ' ὅτου ἦλθεν ἡ Μπεττίνα εἰς τὸ Λογγεβάλ, τὴν εἶδα τσοσάκις, καί, τέκνον μου, τώρα

σκέπτομαι, — τότε δέν μ' ἐφαίνετο παράξενον μ' ἐφαίνετο μάλιστα πολὺ φυσικὸν νά ἐνδιαφερόνται οἱ ἄλλοι περὶ σοῦ, — ἀλλὰ τέλος πάντων, περὶ σοῦ ὀμίλει πάντοτε, ναί, πάντοτε . — Περὶ ἐμοῦ ;

— Ναί, καί περὶ τοῦ πατρὸς σου καί περὶ τῆς μητρός σου . Μετὰ πολλῆς περιεργίας ἐπεθύμει νά μαθηθῆναι πῶς ἔζης, με ἠρώτα νά της ἐξηγήσῃ τί ἐστὶν ὁ στρατιωτικὸς βίος, ὅποιον βίον ἔχει ὁ ἀληθὴς στρατιώτης ὁ ἀγαπῶν τὸ ἐπάγγελμα του καί εὐσυνειδήτως ἐκτελεῶν αὐτό ; Παράξενον πρᾶγμα, ἀπ' ὅτου μέ τα εἶπες ὅλ' αὐτά, εἰς τὴν κεφαλὴν μου γίνεται συρροὴ ἀναμνήσεων . Μυρία ὅσα μικρὰ πρᾶγματα συναθροίζονται, συνεννοῦνται . . . Ἄκουσε νά ἰδῆς ! Προχθὲς ἐπανῆλθεν ἐκ τῆς Χάβρης μετὰ μεσημβρίαν λοιπόν ! μίαν ὥραν μετὰ τὴν ἀφίξίν της ἦτο ἐδῶ, καί περὶ σοῦ πρῶτα μοῦ εἶπε . Μὴ ἠρώτησεν ἐάν μ' ἐγραψες, μήπως ἠσθἐνήσας καί πότε μέλλεις νά ἐπανέλθῃς, κατὰ ποίαν ὥραν, καί ἐάν τὸ σύνταγμα θά διέλθῃ διὰ τοῦ χωρίου . — Τί τὸ ὄφελος, νοννέ μου ; ὄλοι αὐταὶ αἱ ἀναμνήσεις εἶνε ἀνωφελεῖς .

— Όχι, δέν εἶνε ἀνωφελεῖς ! . . . Ἐφαίνετο τόσον εὐχαριστημένη τόσον εὐτυχῆς, μάλιστα, συλλογιζομένη ὅτι μετ' ὀλίγον ἐμελλε νά σε ἰδῆ ! Τὸ ἀποψινὸν δὲ δεῖπνον τὸ ἐθέωρε ἐσπρῆν καί πανήγυριν ! . . . Διότι ἐμελλε νά σε παρουσιάσῃ εἰς τὸν γαμβρόν της, ὅστις ἦλθε . Τὴν στιγμὴν αὐτὴν ψυχὴ δέν εἶνε εἰς τὸν πύργον, κάνεις προσκεκλημένος δέν εἶνε ἀπόψε . Πολὺ ἐπέμεινε εἰς τοῦτο, ἐνθυμοῦμαι μάλιστα καί τὴν φράσιν της — ἦτο αὐτοῦ δὲ εἰς τὸ κατώφλιον τῆς θύρας: « Πέντε μόνον θά εἴμεθα, μ' εἶπε, σεῖς καί ὁ κύριος Ἰωάννης, ἡ ἀδελφὴ μου, ὁ γαμβρός μου καί ἐγὼ » καί γελῶσα προσέθηκε: « Σωστὸν οἰκογενειακὸν δεῖπνον » . Καί εὐθὺς ἀνεχώρησεν, ἔγεινεν ἀστραπή . Σωστὸν οἰκογενειακὸν δεῖπνον ! Εἰςέυρεις τί νομίζω, Ἰωάννη ; τὸ εἰςέυρεις .

— Μὴ τα πιστεύετε αὐτά, νοννέ μου, μὴ τα πιστεύετε .

— Ἰωάννη, πιστεύω ὅτι σὲ ἀγαπᾶ !

— Καί ἐγὼ τὸ πιστεύω !

— Καί σὺ !

— Ὅταν τὴν ἀφήκα πρό εἰκοσιν ἡμερῶν, ἦτο πολὺ τεταραγμένη καί συγκεινημένη . Μὲ ἔβλεπε περιλυπὸν καί δυστυχῆ . Δέν ἤθελε νά μ' ἀφήσῃ νά φύγω, ἦτο ἔξω εἰς τὴν ὕραν τῆς ἔξω κλίμακος, καί ἠναγκάσθη νά δραπετεύσῃ . . . καί . . . νά δραπετεύσῃ . Ἡμῶν ἔτοιμος νά λαλήσω, νά ἐκραγῶ, τὰ πάντα νά της εἰπῶ . Ἀπ' οὐ ἐπροχώρησα πενήντα βήματα, ἐστάθη ὀλίγον καί ἐπέστρεψα πάλιν . Ἐκείνη δέν ἠδύνατο νά με ἰδῆ διότι με περιεκύλωνε τὸ σκότος τῆς νυκτός, ἀλλ' ἐγὼ τὴν ἔβλεπα εἰς τὴν αὐτὴν θέσιν ἀκίνητον, ἔχου-

σαν ἐκτεθειμένους εἰς τὴν βροχὴν γυμνοὺς τοὺς ὤμους της καί τοὺς βραχίονας, καί παρατηροῦσαν πρὸς τὸ μέρος μου . Ἴσως εἶνε μωρία μου νά νομίζω ὅτι . . . Ἴσως οὐδὲν ἄλλο ἠσθάνετο πρὸς ἐμέ ἢ ἀπλῶς οἰκτον μόνον . Ἄλλ' ὄχι, δέν ἦτο οἰκτος, διότι εἰςέυρείτε τί ἔκαμε τὴν ἄλ-λην ἡμέραν τὸ πρῶτ ; Ἦλθε κατὰ τὰς πέντε νά με ἰδῆ διαβαίνοντα μετ' ὁ σύνταγμα, καί ὁ καιρὸς ἦτο φρικώδης, καί ὁ τρόπος μετ' ὁποιον με ἀπεχαιρέτιζε . . . Ἄχ ! νοννέ μου ! νοννέ μου ! . . .

— Ἄλλὰ τότε λοιπόν, ὑπέλαβεν ὁ τάλας ἐφημέριος σφόδρα τεταραγμένος καί συγκεινημένος, ἀλλὰ τότε δέν ἐννοῶ πλέον τίποτε . Ἄν τὴν ἀγαπᾶς, Ἰωάννη, καί ἄν σε ἀγαπᾶ !

— Ἄλλὰ δι' αὐτὸ ἴσα ἴσα πρέπει νά φύγω . Ἄν ἦμην βέβαιος ὅτι ἐκείνη δέν ἐνόησε τὸν ἔρωτά μου, ἄν ἦμην βέβαιος ὅτι δέν συνεκινήθη ! θά ἔμενα . . . θά ἔμενα . . . διὰ νά ἀπολαμβάνω τὴν τέρψιν τοῦ νά την βλέπω, καί θά την ἠγάπων μακρόθεν, ἄνευ τῆς ἐλαχίστης ἐλπίδος, μόνον καί μόνον διὰ τὴν εὐτυχίαν τοῦ νά την ἀγαπῶ . Ἄλλ' ὄχι, ἐνόησε πολὺ καλά . καί ἀντὶ νά με ἀποθαρρύνῃ . . . τέλος πάντων, ἰδοῦ τί με ἀναγκάζει νά φύγω . . .

— Όχι, δέν καταλαμβάνω πλέον . Εἰςέυρω, ταλαίπωρον παιδί μου, ὅτι ὀμιλοῦμεν περὶ πραγμάτων εἰς τὰ ὁποία δέν εἶμαι ἐντροπής . . . ἀλλὰ τέλος πάντων καί οἱ δύο σας εἶθε ἀξιόλογοι νέοι καί ἀξιεράστοι . . . Τὴν ἀγαπᾶς . . . Ἦθ' ἀγαπήσης . . . καί δέν θά δυνηθῆς ! . . .

— Καί τὸ χρήμά της, νοννέ μου, τὸ χρήμά της !

— Καί τί πρὸς αὐτό ! Μήπως διὰ τὸ χρήμά της σὺ τὴν ἠγάπησες ; τούναντίον μάλιστα . Ἡ συνειδήσίς σου, Ἰωάννη μου, θά εἶνε κατὰ τοῦτο ἡσύχος, καί τοῦτο ἀρκεῖ .

— Όχι, δέν ἀρκεῖ . Δέν ἀρκεῖ νά ἔχη τις καλὴν περὶ ἐαυτοῦ γνώμην, πρέπει καί οἱ ἄλλοι νά την συμμερίζονται .

— Ὄ ! Ἰωάννη, τίς ἐκ τῶν γνωρίζόντων σε δύναται νάμφισβάλῃ !

— Τίς οἶδε ; . . . Καί ἔπειτα ὑπάρχει ἄλλο τι ζήτημα πολὺ σπουδαιότερον τοῦ χρήματος καί σοβαρώτερον . Δέν της πρέπω .

— Καί δέν με λέγεις τίς ἄλλος εἶνε καλλίτερός σου ; . . .

— Δέν πρόκειται νά ἐξετάσωμεν τί εἰμπορῶ νά ἀξίωζω, ἀλλὰ τί εἰν' ἐκείνη καί τί εἰμ' ἐγὼ, καί ποία θά εἶνε ἡ ζωὴ της καί ποία ἡ ζωὴ μου . Ἡμέραν τινὰ ὁ Παῦλος — εἰςέυρείτε αὐτὸς τὰ λέγει ὀρθὰ κοπτά . . . ἀλλὰ διὰ τοῦ τρόπου τοῦτου τὰ πρᾶγματα γίνονται σφφέστερα — ἦτο ὁ λόγος περὶ αὐτῆς . . . Ὁ Παῦλος δέν εἶχε τὴν παραμικρὰν ἰδέαν . . . ἀλλὰ καί πάλιν, ἐπειδὴ εἶνε καλὸς νέος, δέν θά ὀμίλει οὕτω πως . Λοιπόν, μ' ἔλεγε: « Αὐτὴ θέλει ἄνδρα ὁ ὁποῖος νά

είνε ιδιόκτητος της, ὅλος ιδιόκτητος της, τοῦ ὁποῖου μόνη φροντίς νὰ εἶνε πῶς νὰ καταστήσῃ τὴν ζωὴν της καθημερινὸν πανηγύρι, ἄνδρα τέλος πάντων ὁ ὁποῖος τὸ πᾶν νὰ θυσιάσῃ χάριν αὐτῆς ἕνεκα τοῦ πλοῦτου της». Ἐμὲ, νοννέ μου, μὲ εἰξεύρετε . . . Τοιοῦτος σύζυγος δὲν δύναμαι, δὲν πρέπει νὰ εἶμαι, διότι εἶμαι στρατιώτης καὶ θέλω στρατιώτης νὰ μείνω. Ἐὰν ἡ τύχη τοῦ ἐπαγγέλματός μου μὲ ἀποστείλῃ ποτὲ φρουρὰν εἰς τρυπὴν τινα τῶν Ἀλπεων ἢ εἰς ἀπώτατον χωρίον τῆς Ἀλγερίας, δύναμαι νὰ ἀπαιτήσω νὰ με ἀκολουθήσῃ; Δύναμαι νὰ τὴν καταδικάσω νὰ ζῆ ὡς σύζυγος στρατιωτικοῦ, ὅπερ εἶνε περίπου τὸ αὐτὸ ὡς ἐὰν ἦτο αὐτὴ στρατιώτης! Δὲν βλέπετε πῶς ζῆ σήμερον, μετὰ πόσης πολυτελείας καὶ ἐλευθερίας; . . .

— Μάλιστα, εἶπεν ὁ ἐφημέριος, τὸ ζήτημα τοῦτο εἶνε πολὺ σπουδαιότερον τοῦ ζητήματος τῶν χρημάτων.

— Καὶ τόσον σπουδαῖον, ὥστε δὲν ὑπάρχει δισταγμός. Τὰς εἰκοσιν αὐτὰς ἡμέρας τὰς ὁποίας διήλθον ἐν τῷ στρατοπέδῳ μόνος, ἔλ' αὐτὰ τὰ ἐσκέφθην . . . τὰ ἐμελέτησα, καὶ ἐπειδὴ τὴν ἀγαπῶ ὡς τὴν ἀγαπῶ, πρέπει νὰ εἶνε πολὺ ἰσχυροὶ οἱ λόγοι οἱ ὁποῖοι μοὶ δεικνύουν σαφῶς τὸ καθήκον μου. Πρέπει νὰ φύγω . . . μακρὰν, πολὺ μακρὰν, ὅσον τὸ δυνατόν μακρὰν. Καὶ καὶ μὲν θὰ ὑποφέρω πολὺ . . . ἀλλὰ δὲν πρέπει νὰ τὴν ἐπανίδω πλέον! δὲν πρέπει νὰ τὴν ἐπανίδω πλέον!

Καὶ ταῦτα λέγων ὁ Ἰωάννης κατέπεσεν ἐπὶ ἔδρας πλησίον τῆς ἐστίας καὶ ἔμεινεν ἐκεῖ καταβεβλημένος, ὁ δὲ γηραιὸς ἱερεὺς τὸν παρατήρει.

— Νὰ σε βλέπω δυστυχῆ! ταλαιπωρῶν μου τέκνον, σὺ νὰ ὑποφέρῃς τόσον! . . . εἶνε πολὺ σκληρὸν, εἶνε πολὺ ἀδικον! . . .

Τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἐκρούσθη ἐλαφρῶς ἡ θύρα.

— Ἄ! εἶπεν ὁ ἐφημέριος . . . μὴ φοβεῖσαι, Ἰωάννη, . . . κἀνένα δὲν δέχομαι . . .

Καὶ πορευθεὶς ἀνοίγει τὴν θύραν. Ἀλλὰ παρευθεὶς ὑπεχώρησεν ὡς ἐὰν εἶδε φάσμα ἐνώπιόν του.

[Ἰστορεῖ τὸ τέλος].

Ο ΚΟΜΗΣ ΤΟΥ ΣΑΜΒΩΡ καὶ ὁ οἶκος τῶν Βουρβώνων.

Ἡ τελευταία νόσος τοῦ κόμητος τοῦ Σαμβώρ ἔγεινεν ἀφορμὴ πολλοῦ ἐν τῇ δημοσιογραφίᾳ λόγου ὄχι μόνον διότι ὁ κόμης εἶναι ὁ ἔσχατος βλαστὸς τοῦ κυριωτάτου κλάδου τῶν Βουρβώνων, ὅστις σπουδαιότατον ἐπὶ αἰῶνας διεδραμάτισε πρόσωπον ἐν τῇ καθ' ὅλου ἱστορίᾳ τῆς Εὐρώπης, ἀλλὰ καὶ διότι ὁ θάνατος τοῦ Ἐρρίκου τοῦ Σαμβώρ, ἐὰν ἐπῆρχετο, θὰ

εἶχε πάντως ὄχι μικρὰν ἐπίδρασιν ἐπὶ τῆς σημερινῆς καταστάσεως τῶν πολιτικῶν κομμάτων ἐν Γαλλίᾳ καὶ κατ' ἀκολουθίαν ἐπὶ τοῦ μέλλοντος τῆς μεγάλης ἐκείνης χώρας.

Ἐνομίσαμεν λοιπὸν ὅτι δὲν θὰ δυσχεράσει τοὺς ἀναγνώστας τῆς Ἐστίας βραχυτάτη τις ἱστορικὴ σημείωσις περὶ τοῦ οἴκου τῶν Βουρβώνων, τόσῳ μάλλον, ὅσῳ πολλὰς ἀνακριθείας ἔτυχε νὰ ἰδῶμεν ἐν διαφόροις παρ' ἡμῖν δημοσιεύμασι ὡς πρὸς τὸν οἶκον ἐκεῖνον. Καὶ οἱ ἀναγραφόμενοι δὲ τὰ νῦν ὡς συγγενεῖς τοῦ κόμητος, οἱ Ὁρλεανίδαι, ὁ πρόην βασιλεὺς τῆς Νεαπόλεως, ὁ πρόην δούξ τῆς Πάρμας, ὁ δὲν Κάρολος τῆς Ἰσπανίας, γεννῶσι τὴν περιέργειαν τῶν περὶ τὴν ἱστορίαν ἀτριβεστέων τοῦ νὰ μάθωσιν ὁποῖα τινες ἱστορικαὶ περιπέτεια διέσπειραν τὴν βουρβωνικὴν δυναστείαν ἐπὶ τοσούτων Εὐρωπαϊκῶν θρόνων καὶ διέσχισαν τὰ ἐναεῖον τοῦ ἡγεμονικοῦ ἐκείνου οἴκου εἰς τοσούτους κλάδους.

Ἡ πρώτη δυναστεία, ἣτις μετὰ τὴν κατὰ κτησιν τῶν Φράγκων καὶ τὴν κατάλυσιν τῆς Ῥωμαϊκῆς κυριαρχίας ἐβασίλευσεν ἐν Γαλλίᾳ εἶναι ἡ τῶν Μερובιγγίων ἢ Μερουιδῶν, αὐτῶ κληθεῖσα ἀπὸ παλαιότητος τινὸς βασιλέως Μερουαίου. Ἡ δυναστεία αὕτη, ἣς τὰς περιπέτειας, συνδεδεμένας φυσικὰ πρὸς αὐτὴν τὴν ἱστορίαν τῆς Γαλλίας, δὲν εἶναι τοῦ παρόντος νὰ ἐξιστορίσωμεν, ἤρξεν ἀπὸ τοῦ 418 μ. Χ. μέχρι τοῦ 752, ὅτε καθαιρεθέντος τοῦ Μερουαίου Χιλδερίχου τοῦ Γ' περιήλθεν ὁ θρόνος εἰς δυναστείαν ἄλλην, τὴν τῶν Καρολιγγίων ἢ Καρολιδῶν, ἣς ἐξοχώτατος βλαστὸς εἶναι ὁ εἰς αὐτοκράτορα τῆς Δύσεως προχειρισθεὶς Κάρολος ὁ μέγας ἢ Καρλομάγνος, βασιλεύσασαν μέχρι τοῦ 987. Ὁ τελευταῖος τῶν Καρολιδῶν εἶναι Λουδοβίκος ὁ Ε', ὁ ἀργός (le fainéant) ἐπικληθεὶς, ὅστις ἀπέθανεν ἐν ἡλικίᾳ εἰκοσιν ἑτῶν ἄτεκνος, φαρμακευθεὶς ἰσως ὑπὸ τῆς συζύγου του Λευκῆς τῇ εἰσηγήσει Οὐγου τοῦ Καπέτου, ὅστις ὦν ἤδη δούξ τῆς Γαλλίας καὶ κόμης τῶν Παρισίων ἀνεδείχθη βασιλεὺς, ὥρισε πρωτεύουσαν αὐτοῦ τοὺς Παρισίους καὶ ἐγένετο ἀρχηγέτης τῆς τρίτης δυναστείας, τῆς τῶν Καπετιδῶν.

Οἱ Καπετιδαὶ διακροῦνται εἰς τρεῖς κλάδους, τὸν τῶν κυρίως Καπετιδῶν (987-1328), τὸν τῶν Βαλοῦ (1328-1589) καὶ τὸν τῶν Βουρβώνων. Ἀποθανόντος τῷ 1589 ἀτέκνου τοῦ τελευταίου τῶν Βαλοῦ Ἐρρίκου τοῦ Γ' ὁ γαλλικὸς θρόνος περιήρχετο εἰς τὸν Ἐρρίκον, υἱὸν τοῦ Ἀντωνίου τοῦ Βουρβώνου, δούκους τῆς Βανδωμίας καὶ τῆς Ἰωάννας βασιλίσσης τῆς Ναυάρρας. Ὁ Ἐρρίκος ἦτο διαμαρτυρούμενος τὸ θρήσκευμα καὶ εἶναι γνωστὸν ὅτι πόλεμος ἐμφύλιος εἶχεν ἐκτραπῆ τότε ἐν Γαλλίᾳ καὶ ὅτι ὁ βασιλεὺς ἠναγκάσθη διὰ τῶν ὀπλων νὰ κατα-

κτήσῃ τὸ βασιλεῖόν του καὶ νὰ ἐξομώσῃ γενόμενος καθολικός. Ὁ Ἐρρίκος λοιπὸν οὗτος ὁ Δ' ὁ καὶ μέγας ὀνομασθεὶς, ὁ δημοτικώτατος ἰσως πάντων τῶν βασιλέων ὅσοι κατέσχον τὸν γαλλικὸν θρόνον, εἶναι ὁ πρῶτος τῶν Βουρβώνων βασιλέων. Κατήγετο δὲ ἀπὸ Ῥοβέρτου κόμητος τοῦ Κλερμόντου ἔκτου υἱοῦ τοῦ βασιλέως Λουδοβίκου τοῦ Θ' ἢ Ἀγίου Λουδοβίκου (1226-1270).

Ὁ οἶκος τῶν Βουρβώνων ἔλαβε τὸ ὄνομα ἀπὸ τῆς μικρᾶς γαλλικῆς πόλεως Bourbon l'Archambault (Ῥωμ. Castrum Borboniense καὶ Aquae Borboniae) ἐν τῷ νομῷ τοῦ Ἀλλιέρου, ἣτις ἦτο ἡ παλαιὰ ἔδρα τοῦ οἴκου, ἡγεμονεύσαντος τὸ κατ' ἀρχὰς τοῦ τάπου ἐκείνου. Ἡ μικρὰ ἐκεῖνη πόλις ἔχει περὶ τὰς πέντε χιλιάδας κατοίκων καὶ σώζονται ἀκόμη ἐκεῖ τὰ εἰρηπία τοῦ μεσαιωνικοῦ τῶν Βουρβώνων πύργου. Ὁνομάσθη δὲ ἡ πόλις Bourbon l'Archambault ἕνα διακρίθη ἀπὸ ἄλλων γαλλικῶν πόλεων ἐχουσῶν τὸ αὐτὸ ὄνομα Bourbon, ἀπὸ τινὸς Archambault παλαιοῦ ἀρχοντος τῆς γῶρας, ἀλλὰ καὶ ὅλη ἡ περίχωρος ἐπαρχία, ἐφ' ἣς εἶχον ἐκτείνει οἱ τῆς Bourbon ἀρχοντες τὴν κυριαρχίαν τῶν ἐκλήθη Βουρβωνικὴ (le Bourbonnais), ἣς πρωτεύουσα ἐγένετο ἔπειτα ἡ πόλις Moulins. Περιελάμβανε δ' ἡ Βουρβωνικὴ τὴν χώραν τοῦ παλαιοῦ γαλλικοῦ λαοῦ τῶν Αἰδρῶν καὶ τοὶ πλέον. Τῆς Βουρβωνικῆς, ἀπὸ τοῦ 913 ἰδρυθείσης εἰς χωριστὴν ἡγεμονίαν, ἤρξαν τρεῖς οἴκοι συγγενεῶν πρὸς ἀλλήλους ἐξ ἀγγιότητος. Ὁ Ῥοβέρτος, ὁ υἱὸς τοῦ βασιλέως Λουδοβίκου τοῦ Θ', ὁ ἀρχηγέτης τῶν μέχρι τοῦδε ὑπαρχόντων Βουρβώνων, εἶναι καὶ ὁ πρῶτος τοῦ ἀπὸ τοῦ 1272 ἀρχόντος ἐν τῇ Βουρβωνικῇ τρίτου οἴκου. Ἐλαβε δὲ τὴν ἀρχὴν ὁ Καπετιδῆς ἐκεῖνος ἡγεμονόπαις νυμφευθεὶς τὴν Βεατρίκην τελευταίαν ἀπόγονον καὶ κληρονόμον τῶν κυριαρχικῶν ἐπὶ τῆς Βουρβωνικῆς δικαιοματίων τοῦ δευτέρου οἴκου. Ἀπὸ τούτου δὲ ὡς εἶπομεν τοῦ Ῥοβέρτου εἶλκε τὸ γένος ὁ πρῶτος Βουρβῶνος βασιλεὺς τῆς Γαλλίας Ἐρρίκος ὁ Δ' ὁ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ τελευταίου τῶν Βαλοῦ Ἐρρίκου τοῦ Γ' ἔχων πλείονα πάντος ἄλλου δικαιομάτα ἐπὶ τοῦ βασιλικοῦ θρόνου ἄτε Καπετιδῆς ὦν!

1. Διὰ λόγους εὐνοήτους παραλείπομεν τὰς λεπτομερείας ὡς πρὸς τὰς διακλαδώσεις τῶν ἀρχόντων τῆς Βουρβωνικῆς, ὅστινες εἶχον κατ' ἀρχὰς τὸν ἀπλοῦν τίτλον τοῦ εἶπε, ἔπειτα δὲ, ἀπὸ τοῦ 1327, τὸν τοῦ δούκους καὶ πατρικίου. Ὅθεν οὕτε περὶ τῶν Κομῶν κἀνομὴν λόγον, οὕτε περὶ τῆς περαιτέρω τύχης τῆς Βουρβωνικῆς, ἣτις τῷ 1527 ἠνώθη πρὸς τὴν γαλλικὴν μοναρχίαν. Καὶ περὶ τῶν λαβόντων τὸν τίτλον τοῦ δούκους τοῦ Ὁρλεάν πρὸ τοῦ Φιλίππου τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ Λουδοβίκου ΙΔ' οὐδένα φραστῶς κἀνομὴν λόγον, διότι σκοπὸς ἡμῶν εἶναι νὰ σκιαγραφῶμεν μόνον τὰ κατὰ τοὺς Βουρβῶνους καὶ τοὺς συγγενεῖς αὐτοῖς Ὁρλεανίδαί-

Ὁ Ἐρρίκος ὁ Δ' ἔσχε υἱὸν τὸν Λουδοβίκον ΙΓ', οὗτος δὲ τὸν Λουδοβίκον ΙΔ' καὶ τὸν Φιλίππον τοῦ Ὁρλεάν ἢ τῆς Αὐρηλίας, ἀρχηγέτην τοῦ δευτεροτάτου κλάδου τῶν Βουρβώνων ἢ τῶν Ὁρλεανιδῶν. Ὁ βασιλεὺς Λουδοβίκος ΙΔ' ἀποθανὼν τῷ 1715 ἀφῆκε διάδοχον τὸν διεσπῶνον αὐτοῦ Λουδοβίκον τὸν ΙΕ', οὗ, ἀνηλικίου ὄντος, ἀνεκηρύχθη ἐπίτροπος ὁ ὑπὸ τὸ ὄνομα Ἀντιβασιλεὺς (Régent) γνωστότατος δούξ τοῦ Ὁρλεάν, υἱὸς τοῦ Φιλίππου καὶ ὁμώνυμος καὶ αὐτὸς πρὸς τὸν πατέρα. Τοῦ Ἀντιβασιλέως διεσπῶνος εἶναι ὁ κατὰ τὴν ἐπανάστασιν πολυθρύλητος δούξ τοῦ Ὁρλεάν, ὁ κηρυχθεὶς δημοκρατικὸς, μετονομασθεὶς Φίλιππος Ἰσότης καὶ ἐπὶ τέλους κραιτομηθεὶς.

Οὐδαὶς ἀγνοεῖ τὰς δραματικώτατας περιπέτειας τῆς Γαλλίας κατὰ τὴν ἐπανάστασιν. Ὁ τότε βασιλεὺς Λουδοβίκος ΙΓ', ὁ ἐγγόνος τοῦ Λουδοβίκου ΙΕ', ὁ διὰ τῆς λαϊμητόμου καταλύσας τὸν βίον, ἀφῆκε δύο τέκνα, τὸν Λουδοβίκον ἐκεῖνον τὸν ἀθλίως ἐν τῇ εἰρκτῇ ἀποθανόντα, ὅστις καίπερ μὴ βασιλεύσας ὀνομάζεται Λουδοβίκος ΙΖ' καὶ μίαν θυγατέρα τὴν Μαρίαν Θηρεσίαν Καρλότταν. Οἱ δύο ἀδελφοὶ τοῦ Λουδοβίκου ΙΓ', ὁ κόμης τῆς Προβιγκίας καὶ ὁ κόμης τοῦ Ἀρτοῦ εἶχον μετὰ τοῦ πλήθους τῶν ἀριστοκρατικῶν ἐγκλίως ἐξέλθει τῆς Γαλλίας καὶ ἐσώθησαν ἀπὸ τῆς ἐπαναστατικῆς μαχαίρας, ἣτις τόσας ἐθέρισε κεφαλὰς.

Ἐπέρχεται ἔπειτα ἡ κατάλυσις τῆς δημοκρατίας καὶ ἡ αὐτοκρατορία τοῦ μεγάλου Ναπολέοντος (1804), οἱ δεινοὶ ἐκεῖνοι πόλεμοι οἱ μεταμορφώσαντες τὸ πρόσωπον τῆς Εὐρώπης καὶ τέλος ἡ ἦττα τοῦ αὐτοκράτορος ἐν Βατερλώ (1815) καὶ ἡ εἰς τὴν ἀγίαν Ἑλληνὴν αἰχμαλωσία του. Παλινρθωθεῖσης τότε τῆς βασιλείας ἐν Γαλλίᾳ ἐπανερχοῦνται οἱ Βουρβῶνοι καὶ καθίσταται βασιλεὺς ὁ κόμης τῆς Προβιγκίας ὑπὸ τὸ ὄνομα Λουδοβίκος ὁ ΙΗ', ἐν θανόντα τῷ 1824 διαδέχεται ὁ ἄλλος ἀδελφός, κόμης τοῦ Ἀρτοῦ, ὁ ὀνομασθεὶς Κάρολος Γ'. Ὁ Κάρολος Γ' εἶχε δύο υἱοὺς, τὸν δούκα τῆς Ἀγγουλέμης τὸν καὶ διαδόχον τοῦ θρόνου ἢ δελφίνον, ὅστις εἶχε νυμφευθῆ τὴν ἐξαδέλφην του, θυγατέρα τοῦ κραιτομηθέντος βασιλέως, Μαρίαν Θηρεσίαν Καρλότταν, καὶ τὸν δούκα τοῦ Βερρῦ, δολοφονηθέντα τῷ 1820, ἐνῷ ἐξήρχετο τοῦ θεάτρου, ὑπὸ τινος Λουβέρ, ὅστις, βλέπων ὅτι ὁ δούξ τῆς Ἀγγουλέμης ἦτο ἄτεκνος, ἠθέλησε διὰ τοῦ φόνου τοῦ δούκους τοῦ Βερρῦ μὴ ἔχοντος μὲν ἄρρεν τέκνον, ἀλλὰ νέου ἔτι ὄντος, νὰ ἐξαφανίσῃ τὸν πρωτότακον κλάδον τῶν Βουρβώνων. Ἀλλ' ἡ δούκισσα τοῦ Βερρῦ Καρολίνα τῆς Νεαπόλεως βραχὺν χρόνον μετὰ τὴν δολοφονίαν τοῦ συζύγου ἔτεκε τέκνον ὀψιγόνον τὸν Ἐρρίκον, εἰς ἐν ἔδωκαν τότε τὸν τίτλον τοῦ δούκους τοῦ Βορδῶ ἕνα τιμήσωσι τὴν πό-

λιν, ἥτις πρώτη κατὰ τὴν Παλιγόρθωσιν ἤνοιξε τὰς πύλας αὐτῆς εἰς τοὺς Βουρβώνους καὶ τὴν ὀνομασίαν τοῦ Θεοδότου (Dieudonné). Ἐπὶ τῆ γεννήσει τοῦ βασιλικῆ παιδὸς εἶχε τότε χαρῆν χαρὰν ἀνεκλάλητον ἡ Γαλλία, οὐδεὶς δ' ἀγνοεῖ τὰς λαμπρὰς στροφάς, δι' ὧν τὸν ἐχαιρέτισεν ὁ τότε βασιλικὸς τὰ φρονήματα Βίκτωρ Οὐγγώ. Δι' ἐθνικῆς συνεισφορᾶς προσήνεγκον οἱ Γάλλοι εἰς τὸν νεογέννητον Βουρβωνίδην, ὅστις κατὰ τὴν κοινὴν προσδοκίαν ἐμελλε νὰ διακωνίσῃ τὸν πρωτότακον κλάδον τῶν Βουρβώνων, ἀλλ' ὅστις ἐπέπρωτο αὐτὸς νὰ εἶναι ὁ τελευταῖος τοῦ κλάδου ἐκείνου βλαστὸς, τὸν ὑπὸ τοῦ Φραγκίσκου τοῦ Α' τῷ 1532 θεμελιωθέντα καὶ ὑπὸ τοῦ Λουδοβίκου ΙΔ' ὀριστικῶς περατωθέντα λαμπρὸν πύργον τοῦ Chambord. Ἐνεκὰ τῆς ἐθνικῆς ἐκείνης προσφορᾶς ὁ δούξ τοῦ Βορδῶ, ὁ ὑπὸ τῶν ὀπαδῶν του τῶν λεγομένων νομιμοφράνων ὀνομαζόμενος Ἐρρίκος Ε', ὠνόμασεν ἑαυτὸν κόμητα τοῦ Σαμβῶρ.

Ἡ ἐπανάστασις τοῦ Ἰουλίου τοῦ 1830 ἐκθρονίσασα τὸν γέροντα Κάρολον Γ' καὶ ἐξβαλοῦσα αὐτὸν ἐξ ὀρίστου πρῶτον μὲν εἰς τὴν Ἀγγλίαν ἔπειτα δὲ εἰς τὴν Αὐστρίαν, ὅπου καὶ ἀπέθανεν (1836), ἔφεραν εἰς τὸν θρόνον τὸν τέως δούκα τοῦ Ὁρλεάν Λουδοβίκου Φιλίππου, υἱὸν τοῦ κατὰ τὴν ἐπανάστασιν λαβόντος, ὡς εἶπομεν, τὸ ὄνομα Φιλίππος Ἰσότης. Οὕτω λοιπὸν ἀνέβη εἰς τὸν θρόνον τῆς Γαλλίας τῷ 1830 ὁ δευτερότοκος τῶν Βουρβώνων κλάδος, ὁ τῶν Ὁρλεανιδῶν οὐδαμῶς ληφθεῖστος πρὸ ὀφθαλμῶν τῆς παραιτήσεως τοῦ γηραιοῦ Καρόλου καὶ τοῦ δελφίνου δουκῆ τῆς Ἀγγουλέμης ὑπὲρ τοῦ μικροῦ τότε κόμητος τοῦ Σαμβῶρ. Ὁ Λουδοβίκος Φιλίππος πλὴν τῶν θυγατέρων ἔσχε πολλὰ ἄρρενα τέκνα, τὸν Φερδινάνδον τοῦ Ὁρλεάν, τὸν δούκα τοῦ Νεμούρ, τὸν πρίγκηπα τοῦ Ζοεμβίλ, τὸν δούκα τοῦ Ὁμάλ καὶ τὸν δούκα τοῦ Μόνπανσιέ. Οἱ υἱοὶ δ' οὗτοι τοῦ Λουδοβίκου Φιλίππου ζῶσι πάντες πλὴν τοῦ πρωτοτόκου Φερδινάνδου τοῦ Ὁρλεάν, ὅστις ἀπέθανε βασιλευντος ἐτι τοῦ πατρὸς πεσὼν ἀπὸ τῆς ἀμάξης. Τούτου δ' ὁ υἱὸς εἶναι ὁ κληρονόμος τῶν δικαιωμάτων τοῦ Λουδοβίκου Φιλίππου κόμητος τῶν Παρισίων καὶ ὁ πρὸ μικροῦ ἐπισκεφθεὶς τὰς Ἀθήνας δούξ τοῦ Σάρτρ. Εἰς τοὺς κατέχοντας στρατιωτικὸς ἐν Γαλλίᾳ βαθμοὺς ἐκ τῶν Ὁρλεανιδῶν ταύτων ἡγεμονοπαίδων καὶ τῶν τέκνων αὐτῶν, ἀπέβλεπον τὰ ἐπ' ἐσχάτων ὑπὸ τῆς Δημοκρατίας ληφθέντα γνωστὰ μέτρα. Ἡ ἐπανάστασις τοῦ 1848 ἰδρύσασα τὴν δευτέραν γαλλικὴν δημοκρατίαν ἐφυγάδευσε τὸν τε βασιλέα Λουδοβίκον Φιλίππον ἀποθανόντα ἐν Ἀγγλίᾳ καὶ τοὺς αἰοὺς αὐτοῦ, οἵτινες ἔμειναν ἐξ ὀρίστοι μέχρι τῆς πτώσεως τοῦ τῆν δευτέραν δημοκρατίαν καταλύσαντος αὐτοκράτορος Ναπολέοντος Γ' (1870), ὅτε οἱ πρίγκηπα τοῦ

Ὁρλεάν ἐπανῆλθον εἰς τὴν πρὸς τὴν Γερμανικὴν εἰσβολὴν παλαίουσαν πατρίδα, ὑπερήρτησαν αὐτὴν στρατιωτικῶς καὶ ἀνέκτησαν καὶ τὴν ὑπὸ τοῦ Ναπολέοντος Γ' δημοθεύσαν μεγάλην αὐτῶν περιουσίαν. Ἀπὸ τοῦ 1830 ὅτε ἀνέβη εἰς τὸν θρόνον ὁ Λουδοβίκος Φιλίππος κατακταθέντων τῶν δικαιωμάτων τοῦ πρωτοτόκου κλάδου, μέχρι τοῦ ἔτους 1872 οὐδεμία φυσικὴ ὑπῆρξε σχέσις μεταξύ τῶν Ὁρλεανιδῶν καὶ τοῦ κόμητος τοῦ Σαμβῶρ. Ἀλλὰ τῷ 1872 τῆς Ἐθνικῆς Συνελεύσεως δεικνυούσης καὶ ἄλλως καὶ διὰ τῆς ἀπομακρύνσεως τοῦ Θιέρσου ἀπὸ τῆς ἀνωτάτης ἀρχῆς φανερὰς τάσεως πρὸς παλιγόρθωσιν τῆς μοναρχίας, οἱ πρίγκηπα τοῦ Ὁρλεάν θέλοντες νὰ διευκολύνωσι τὴν παλιγόρθωσιν ταύτην, ἀνεγνώρισαν ἐπισήμως τὰ δικαιώματα τοῦ Σαμβῶρ μεταβάντες εἰς Φροσδόρφ (ἐν Αὐστρίᾳ), ὅπου ὁ κόμης διατρίβει. Κατ' ἀκολουθίαν δὲ τῆς γενομένης ταύτης fusion, ὡς τὴν ὀνομαζοῦσι, τῶν δύο κλάδων τοῦ βουρβωνικοῦ οἴκου, μέλλει, φαίνεται, καὶ ὁ κόμης τοῦ Σαμβῶρ νὰ ὀρίσῃ τώρα ὡς διάδοχον τῶν δικαιωμάτων του τὸν κόμητα τῶν Παρισίων, ὅπερ γεγονός θὰ ἔχη ὡς ἀμεσον ἐπακολουθήσῃ τὴν εἰς ἐν συνένωσιν τῶν δύο ἐν Γαλλίᾳ βασιλικῶν κομμάτων, τοῦ τῶν Ὁρλεανιστῶν καὶ τοῦ τῶν νομιμοφρόνων. Ὁ κόμης τοῦ Σαμβῶρ θὰ ἠδύνατο κατὰ τὸ 1872 νὰ γείνη διὰ τῆς βασιλικῆς φρονούσης Ἐθνικῆς Συνελεύσεως βασιλεὺς τῆς Γαλλίας, ἀλλ' εἰς πάντας εἶναι γνωστὸν ὅτι ἡ ἐπιμονὴ του εἰς τὸ νὰ ἐπαναφέρῃ τὴν παλαιὰν κρινόστικτον λευκὴν σημαίαν τῆς μοναρχίας ἀντὶ τῆς ἀπὸ τῆς ἐπανάστασεως δεκτῆς γενομένης τριχρόου, ἐματαιώσε τοὺς ἐγκαρδίους πόθους καὶ τὰς ἐνεργείας τῶν ἐν τῇ Συνελεύσει πλειονοψηφούντων βασιλικῶν. Καὶ αὐταὶ μὲν εἶναι ἐν συνάψει αἱ περιπέτειαι τῶν δύο κλάδων τῶν ἐν Γαλλίᾳ Βουρβώνων, ἴδωμεν νῦν διὰ βραχυτάτων καὶ τοὺς συγγενεῖς κλάδους τῆς Ἰσπανίας, τῆς Νεαπόλεως καὶ τῆς Πάρμας.

Ἐν ἔτει 1700 ἀποθανόντος ἀτέκνου καὶ ἀνευ ἄλλων πλησιεστέρων συγγενῶν τοῦ βασιλέως τῆς Ἰσπανίας, Καρόλου τοῦ Β' ἀνεκηρύχθη βασιλεὺς τῆς Ἰσπανίας ὁ δούξ τῆς Ἀνδηγανίας Φιλίππος, δευτερότοκος υἱὸς τοῦ λεγομένου μεγάλου δελφίνου ἤτοι διαδόχου τοῦ Λουδοβίκου ΙΔ', ὅστις διάδοχος ὅμως εἶχε προαποθάνει τοῦ πατρὸς. Ὁ Φιλίππος δ' οὗτος ἐκηρύχθη βασιλεὺς τῆς Ἰσπανίας ὑπὸ τὸ ὄνομα Φιλίππος ὁ Ε' διὰ διαθήκης τοῦ Καρόλου Β' ὡς συγγενῆς, διότι ὁ Λουδοβίκος ΙΔ' ὄχι μόνον εἶχε σύζυγον Ἰσπανίδα ἰνφάντιδα, ἀλλ' ἦτο καὶ υἱὸς ἰνφάντιδος ὅθεν, τοῦ πρωτοτόκου υἱοῦ τοῦ δελφίνου καὶ τῶν ἀπογόνων αὐτοῦ μὴ δυναμένων νὰ δεχθῶσι τὸ Ἰσπανικὸν στέμμα ἐνεκὰ τῶν ἐπὶ τοῦ γαλλικοῦ θρόνου δικαιωμάτων των, ἤρχετο φυσικῶς ὁ δευτερότοκος Φιλίππος ὡς πλείονα παν-

τὸς ἄλλου δικαιώματα ἔχων. Ἀλλ' ὁ αὐτοκράτωρ τῆς Γερμανίας Λεοπόλδος Α' ὁ Αὐστριακὸς προέβαλε μετ' οὐ πολὺ ὁμοίως ἀξιώσεις πρὸς τὰς τοῦ Λουδοβίκου ἐπὶ τοῦ ἰσπανικοῦ θρόνου διότι καὶ αὐτὸς ἦτο υἱὸς καὶ σύζυγος ἰνφάντιδος, μετὰ τὴν διαφορὰν ὅμως ὅτι ἡ μήτηρ καὶ ἡ σύζυγος τοῦ Λουδοβίκου ἦσαν πρεσβύτεραι τῆς μητρὸς καὶ τῆς συζύγου τοῦ Λεοπόλδου. Ὅθεν ὁ ἐγγονὸς τοῦ Λουδοβίκου Φιλίππος καὶ ὁ υἱὸς τοῦ Λεοπόλδου ἀρχιδούξ Κάρολος (ὁ βραδύτερον, μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ἀδελφοῦ του Ἰωσήφ τοῦ Α' γενόμενος αὐτοκράτωρ τῆς Γερμανίας ὑπὸ τὸ ὄνομα Κάρολος Γ') ἤρσαν πρὸς ἀλλήλους περὶ τῆς κατοχῆς τοῦ θρόνου καὶ ἡ δεινὴ ἐκείνη ἐρις, εἰς ἣν περιπλέχθη τὸ πλεῖστον τῆς Εὐρώπης ὀνομαζέται ὁ περὶ διαδοχῆς τοῦ ἰσπανικοῦ θρόνου πόλεμος. Δὲν ἔχομεν ἐδῶ νὰ ἀφηγηθῶμεν τὰ κατὰ τὸν πόλεμον τοῦτον, ὅστις μερίστην ἔχει σπουδαιότητα ἐν τῇ νεωτέρᾳ τῆς Εὐρώπης ἱστορίᾳ, λέγομεν μόνον ὅτι ἐλήξε διὰ τῶν συνθηκῶν τῆς Οὐτρέχτης καὶ τῆς Ραστάδης (1713-4) δι' ὧν πλείστοι μὲν ἐγένοντο μεταβολαὶ εἰς τὰ εὐρωπαϊκὰ πράγματα, ἀνεγνωρίσθη δ' ὁ Βουρβῶνος Φιλίππος ὁ Ε' ὡς βασιλεὺς τῆς Ἰσπανίας καὶ δι' αὐτοῦ ἄρχεται ὁ κλάδος τῶν Βουρβώνων τῆς Ἰσπανίας. Ἐξ σὺν τῷ Φιλίππῳ Βουρβῶνοι ἐβασίλευσαν ἐν Ἰσπανίᾳ μέχρι τοῦ 1808, ὅτε ὁ τότε πανίσχυρος Ναπολεὼν ὁ Α' ἐχειροτόνησε καὶ τῆς χώρας ἐκείνης βασιλέα τὸν ἀδελφόν του Ἰωσήφ, ἀλλὰ τῷ 1813 ἐπανεκίνησεν ὁ Βουρβῶνος Φερδινάνδος Ζ' τὸν θρόνον κηρύξας διὰ διαθήκης διάδοχον τὴν θυγατέρα αὐτοῦ Ἰσαβέλλαν Β' ἥτις καὶ ἀνέβη εἰς τὸν θρόνον τῷ 1833. Ἀλλ' ὁ ἀδελφὸς τοῦ Φερδινάνδου δὸν Κάρολος ἠρνήθη νὰ ἀναγνωρίσῃ τὸ νόμιμον τῆς οὕτω κανονισθείσης διαδοχῆς διατείνόμενος ὅτι οἱ Βουρβῶνοι ὄντες γαλλικῆς δυναστείας βασιτοὶ ὤφειλον νὰ ἀποδεχθῶνται τὸν ἐν τῇ γαλλικῇ μοναρχίᾳ ἰσχύοντα σαλικὸν λεγόμενον νόμον, καθ' ὃν ἀποκλείονται τοῦ θρόνου αἱ γυναῖκες, οἱ δὲ περὶ τὴν Ἰσαβέλλαν πάλιν διίσχυρίζοντο ὅτι ὁ ἐν Ἰσπανίᾳ βασιλευὼν βουρβωνικὸς κλάδος ἔπρεπε νὰ ἀποδεχθῇ τὰ τῆς ἰσπανικῆς μοναρχίας νόμιμα, καθ' ἃ ἐβασίλευον ἐν ἐλλείψει ἄρρενος γόνου τὰ θήλεα τέκνα, ὅτι δ' ἄλλως ἡ διαθήκη τοῦ βασιλέως εἶχε λύσει ὀριστικῶς καὶ ἀμετακλήτως τὸ ζήτημα. Ἐκ τούτου προήλθε φοβερὸς ἐμφύλιος πόλεμος μεταξύ τῶν ὀπαδῶν τῆς ἀπολύτου μοναρχίας ὑποστηρίζόντων τὸν δὸν Κάρολον καὶ τῶν συνταγματικῶν μαχομένων ὑπὲρ τῆς Ἰσαβέλλης, ὅστις ἐπὶ ἑπτὰ ὅλα ἔτη παρετάθη μαστίζων τὴν Ἰσπανίαν. Ὁ νῦν ζῶν δὸν Κάρολος, ὃν εἶχομεν ἴδη καὶ ἐν Ἀθήναις καὶ ὅστις ἠθέλησε καὶ αὐτὸς ἐμφύλιον ὑποκινήσας πόλεμον νὰ διεκδικήσῃ πρὸ τινων ἐτῶν τὰ δικαιώματά του εἶναι ἐγγονὸς ἐκείνου τοῦ δὸν Κάρολου. Ὁ κόμης τοῦ Σαμ-

βῶρ ὡς ὑπέρμαχος τοῦ θεοῦ δικαίου καὶ τῆς νομιμοφροσύνης ἔχει κηρυχθῆ ὑπὲρ τοῦ δὸν Κάρολου καὶ εἰς οὐδεμίαν εὐρίσκειται σχέσιν πρὸς τὸν ἐν Μαδρίτῃ τὰ νῦν βασιλευντα υἱὸν τῆς Ἰσαβέλλης Ἀλφόνσον τὸν ΙΒ', ὅστις πρὸ τινων ἐτῶν ἀνέκτησε τὸν Ἰσπανικὸν θρόνον ἐξ οὗ τῷ 1868 εἶχεν ἐκβληθῆ ἡ μήτηρ του. Ἐκ πάντων τῶν θρόνων, ἐφ' ὧν ἐκάθησαν γόνου τοῦ περιουσιῶν καὶ ἱστορικωτάτου οἴκου τῶν Βουρβώνων μόνος ὁ Ἰσπανικὸς κατέχεται ἐτι ὑπὸ Βουρβωνίδου, ἀλλὰ καὶ τοῦτον τὸν Βουρβωνίδην θεωρεῖ ὡς παρανόμως βασιλευντα ὁ κυριώτατος τοῦ οἴκου ἀρχηγός. Διακλάδωσις τοῦ ἰσπανικοῦ οἴκου τῶν Βουρβώνων εἶναι ὁ οἶκος τῆς Νεαπόλεως. Δὲν προτιθέμεθα βεβαίως καὶ ἐνταῦθα νὰ ἐκθέσωμεν τὴν κατὰ τὸν παρελθόντα αἰῶνα πολὺπλοκον καὶ περιεργον ἱστορίαν τοῦ βασιλείου τῶν δύο Σικελιῶν. Θέλομεν μόνον νὰ δεῖξωμεν πῶς οἱ Βουρβῶνοι ἐβασίλευσαν ἐν Νεαπόλει.

Μετὰ τὸ τέλος τοῦ πολέμου τοῦ περὶ διαδοχῆς τοῦ θρόνου ἡ Ἰσπανία διὰ τῶν γενομένων συνθηκῶν ἀπώλεσε τὸ τέως εἰς αὐτὴν ἀνήκον βασιλείαν τῆς Νεαπόλεως ἢ τῶν δύο Σικελιῶν καὶ ἡ μὲν Νεάπολις ἐδόθη εἰς τὴν Αὐστρίαν, ἡ δὲ Σικελία εἰς τὸν δούκα τῆς Σαβοΐας, ἀλλὰ κατὰ τὸ ἔτος ὅμως 1735 ἀνέκτησε καὶ πάλιν τὸ βασιλεῖον ἐκεῖνο ὁ ἰσπανικὸς οἶκος καὶ βασιλεὺς τῆς Νεαπόλεως ἀνηγορεύθη εἰς ἐκ τῶν υἱῶν τοῦ Βουρβωνίδου Φιλίππου Ε' βασιλέως τῆς Ἰσπανίας, ὁ Κάρολος ἡ δὸν Κάρολος Δ', ἀλλ' ἀποθανόντος ἀτέκνου τῷ 1759 ἐν Ἰσπανίᾳ τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ Καρόλου Φερδινάνδου τοῦ Γ', ἐπαρεύθη ὁ Κάρολος εἰς τὴν Ἰσπανίαν, ἐγένετο βασιλεὺς τῆς χώρας ἐκείνης ὑπὸ τὸ ὄνομα Κάρολος Γ' (ἐν ᾧ ἐν Νεαπόλει ἦτο Δ') καὶ ἀφῆκεν ἐν Νεαπόλει ὡς βασιλέα τὸν ἄκτα-ετῆ τρίτον υἱὸν του Φερδινάνδου καὶ αὐτὸν καλοῦμεν. Ὁ Φερδινάνδος οὗτος Φερδινάνδος Δ' καλούμενος ὡς βασιλεὺς τῆς Νεαπόλεως καὶ Φερδινάνδος Α' ὡς βασιλεὺς τῶν δύο Σικελιῶν, ὅστις εἶναι κυρίως ὁ πρῶτος τῶν Βουρβώνων τῆς Νεαπόλεως, ἀπώλεσε τῷ 1806 τὴν Νεάπολιν ἀρπαγείσασα ὑπὸ τοῦ Ναπολέοντος καὶ παρ' αὐτοῦ δοθεῖσαν πρῶτον μὲν εἰς τὸν ἀδελφόν του Ἰωσήφ, ἔπειτα δὲ εἰς τὸν Μυράτην καὶ περιωρίσθη εἰς μόνην τὴν Σικελίαν. Τῷ 1815 ἀνέκτησε τὴν Νεάπολιν ὁ Φερδινάνδος Α', ἀποθανὼν δὲ τῷ 1825 ἀφῆκε διάδοχον τὸν Φραγκίσκον Α', ὃν πάλιν διεδέχθη τῷ 1830 ὁ Φερδινάνδος Β' ὁ στιγματισθεὶς διὰ τοῦ ὀνόματος βασιλεὺς Βάμβας. Ὁ νεαρὸς τοῦ Βάμβας υἱὸς Φραγκίσκος ὁ Β' ἀναβὰς εἰς τὸν θρόνον τῷ 1859 εἶναι ὁ τελευταῖος Βουρβῶνος βασιλεὺς τῆς Νεαπόλεως. Κυριευθέντος τοῦ Κράτους του ὑπὸ τοῦ Γαριβάλδη καὶ τῶν δυνάμεων τοῦ Βίκτωρος Ἐμμανουήλ, αἰτινες ἐξεπροσώπων

στρυμώζει αὐτὸν καὶ ἄλλους δώδεκα εἰς ἓναν τοῦχο. Ὁ στρατιώτης ἐλιγοθύμησε· εἶχε πάρει μιὰ σπαθιά 'ς τὸ πρόσωπο· καὶ τὸν εἶδα πού σήκανε τὰ χέρια του 'ς τοὺς ἄλλους στρατιώτας καὶ τοὺς ἔδινε τὴν σημάξια. Ὑστερα παιὰ δὲν ζεύρω τί ἀπέγεινε.

— Ποιὸς λὲς νὰ τὴν πῆρε ;

— Κανέναν· Πρώσσοι.

Βλασφημία ἀγανακτήσεως ἐξεπέμφθη.

Ὁ σάλπιγγκτῆς ἠγέρθη : « Πάμε νὰ ἰδοῦμε ; »

Ὁ λοχίας ὕψωσε τοὺς ὤμους καὶ δεικνύων τὴν μέτρι τῶν προπόδων τοῦ λόφου, καταληφθέντος ὑπὸ τῆς σκοτίας τῆς νυκτός, περιλλισσομένην ἀτράπὸν :

— Δρόμο! εἶπεν.

Ἡ ὁδὸς ἐξετείνεται, φαιὰ ὑπὸ τῆς βροχῆς, μεταξὺ τῶν ἀγρῶν καὶ τῶν τάφρων, ἐν αἷς αἰσταγόνες κατέπιπτον πλαταγοῦσαι. Οὐδεὶς ἐφαίνεται. Κύων τις μόνον καταλασπωμένος, εἰδεχθῆς τὸ τρίχωμα, τεταπεινωμένην ἔχων τὴν οὐρὰν ἔτραγε παρὰ τὸ χεῖλος τῆς τάφρου, ἀφίρον κατόπιν του ἐπὶ τοῦ πληθῆ θρόμβους αἵματος, οὓς ἐξήλειφεν ἡ βροχὴ.

Δεξιᾷ, ὀπισθεν τῶν ἀγρῶν, ὑπόκωφος ἠκούετο κρότος, ὡς κυλίνδρις κιβωτίων βλημάτων καὶ τηλεβόλων ἰσως. Ὁ κύων ἔστη· ῥάχος τι ἐκρέματο ἀπὸ τοῦ στόματός του συρμένον ἐν τῷ πληθῆ. Συνείκνυσε διὰ τῶν ὀδόντων τὸ συρμένον τοῦ ῥάχους ἄκρον καὶ ἐξηκολούθησε τρέχων.

Σκεπαστὸν ἀμάξιον ὑπὸ φαιᾶς φερόμενον φορβάδος ἐφάνη ὡς σημεῖον εἰς τοῦ δρόμου τὸ ἄκρον. Γραϊὰ τις εἰς τὸ βάθος αὐτοῦ, πτήσουσα ὑπὸ ἐρυθρὸν ἀλεξιθρόχιον καὶ σφίγγουσα εἰς τὸ στήθος αὐτῆς παιδίον ἐξαετὸς, ἔκλαιε.

Ὁ ἠνιοχῶν ἐμάστιζε τὸν ἵππον. Ἐκεῖ ὅπου ἡ ὁδὸς ἐγένετο ἀνωφερῆς, τὸ ἀμάξιον συνητήθη μετὰ τοῦ κυνός. Ὁ ἵππος ἐσταμάτησε κεκμηκῶς ὢν. Ὁ ἠνιοχῶν ἐβλασφήμησε καὶ ἰδὼν τὸν κύνα παρὰ τοὺς τροχοὺς διαβαίνοντα ἐμάστισεν αὐτὸν σφοδρῶς.

Ὁ κύων ἐξέβαλεν ὠρυγὴν ἄλγους.

— Κύτταξε 'κει, μπαμπᾶ, τί ἔχει 'ς τὸ στόμα του ; εἶπε τὸ παιδίον.

— Ἐνα κόκκαλο, εἶπεν ὁ ἠνιοχῶν καὶ τὸ ἀμάξιον ἀντιπαρήλθεν. Ὁ δὲ κύων χωλαίνων ἤρξατο τρέχων αὐθις ἐν τριποδισμῷ.

Ἐν τινὶ καμπῇ τῆς ὁδοῦ εἶδε προσερχόμενα δύο κοράσια, κεκαλυμμένην ἔχοντα τὴν κεφαλὴν των, ὅπως προφυλάττωσιν αὐτὴν ἀπὸ τῆς βροχῆς, διὰ τῆς βαμβυκακῆς αὐτῶν ἐσθῆτος. Ὁ κύων ἀπεμακρύνθη.

— ὦ! ἓνας σκύλος! εἶπε τὸ μικρότερον ταῖων τὴν χεῖρα αὐτοῦ.

Τὸ ἕτερον προσείλκυσε τὴν ἀδελφὴν του πρὸς ἐκεῖτο περιδεῆς.

— Σώπα, κ' εἶνε λυσασκόμενος!

Τὸ ἀμάξιον, πρὸς δυσμάς ἐλαύνον, συνητήθη καθ' ὁδὸν μετὰ τῶν τεσσάρων στρατιωτῶν, βαδιζόντων ὑπὸ τὴν βροχὴν, ἐρρακωμένην καὶ διαβροχὸν ἔχοντων τὴν στολήν, ἄνευ σάκκου. Ὁ πρῶτος ὑπεστήριξε τὸν δεύτερον, συρμένον πελιδνόν, τὴν κεφαλὴν δεδεμένην ἔχοντα διὰ μανδύλιου, καὶ αἱματόστικτον τὸν ὑπενδύτην. Ὁ λοχίας ἠγέρθη, κρατῶν διὰ τῆς ἀριστερᾶς χειρὸς του τὸν δεξιὸν αὐτοῦ βραχίονα ἐξεληθόντα τοῦ ἀμπεχόνου, οὐτινος ἡ χειρὶς ἐκρέματο ἄχρι τοῦ ἔδαφους. Ὁ τέταρτος ἐκτὸς τῆς σάλπιγγος, ἔφερε καὶ τῶν συστρατιωτῶν αὐτοῦ τὰ ὄπλα.

Πλησίασαντος τοῦ ἀμαξίου, ὁ δεκανεὺς ἐκάλεσε τὸν ἠνιοχοῦντα :

— Ποῦ εἶμασθε 'δῶ;

— Εἰς τὸ δρόμο τῆς Μεζιέρης.

— Ποῦ 'πάγει ἀπ' ἐδῶ ;

— Εἰς τὸ Δόντσερη, κ' ὕστερα εἰς τὸ Σεδάν.

— Εἶνε 'ς αὐτὸ τὸ μέρος Γάλλοι στρατιώται ;

— Ναι, εἶνε εἰς ὅλους τοὺς δρόμους, σκόρπιοι καὶ φεύγουν· ἀπ' ἐδῶ (ἐδείκνυε δὲ τὴν ἐνώπιον αὐτοῦ κοιλάδα) εἶνε οἱ Πρώσοι.

Καὶ οἱ στρατιῶται στράφεντες διέκριναν πρᾶγμα τι ἀνερχόμενον τὴν κοιλάδα καὶ σηματοῖζον μακρὰν ταινίαν μέλαιναν εἰς τὸν ὀρίζοντα.

Ὁ τραυματίας ἐλιποθύμησεν ἐπὶ τοῦ συστρατιώτου του.

— Αὐτὸς δὲν θὰ 'πάγη πολὺ ἀκόμα, εἶπεν ὁ ἠνιοχῶν.

— Γι' αὐτὸ νὰ τὸν πάρης ἐπάνω 'ς τὸ ἀμάξι σου, εἶπεν ὁ δεκανεὺς. Ἡμεῖς θαρχόμασθε κατόπιν. Ἐλα! ἐμπρός! καὶ τράβα γιὰ τὸ Σεδάν.

Ὁ ἠνιοχῶν ἠνωρθώθη ὀργίλως μυκτηρίζων.

— Νὰ γυρίσω 'ς τοὺς Γάλλους, ποῦ νικήθηκαν; κί ' ἄς νὰ μὴ! ἐγὼ θὰ 'πάγω 'ς τοὺς Γερμανοὺς ποῦ τοὺς νίκησαν καὶ εἶν' ἐδῶ πίσω, δὲν τάχασα, νὰ πάγω 'ς τοὺς Γάλλους· τέτοια χωρατὰ δὲν τὰ κάνω. Ἐλα, ἐμπρός, δρόμο, Σταχτερή!

Ὁ δεκανεὺς ὤρμησε ν' ἀρπάξῃ ἀπὸ τῆς κεφαλῆς τὴν φορβάδα.

— Πίσω! ἀνέκραξεν ὁ ἠνιοχῶν μανιωδῶς μαστίσας τὴν ἵππον.

— Σκύλε! ἀνέκραξεν ὁ δεκανεὺς.

Βήματ' αἰματώδη προσώτρω συνήνησαν τὰ δύο κοράσια.

— Ἀπ' ἐδῶ 'πάγει 'ς τὸ Σεδάν, μικρή;

— Ναι.

— Εἶνε μακριὰ ἀκόμα ;

— Ὅχι πολὺ μακριὰ· ἐμεῖς ἀπὸ κει ἐρχόμασθε.

— Εἶνε στρατιῶται 'ς τὸ Σεδάν ;

— ὦ! πολλοί.

— Γάλλοι ;

— Ναι· εἶνε κί' ὁ αὐτοκράτωρ.

— Ἄ! καλὰ, εὐχαριστῶ. Προσιδὼν δὲ τοὺς ἄλλους : Εἶνε κί' ὁ αὐτοκράτωρ! εἶπε.

Τὸ προσθύτερον τῶν κορασιῶν ἐστράφη :

— Προσέξτε, εἶπεν· εἶνε ἓνας σκύλος λυσασκόμενος 'ς τὸν δρόμο.

— Δὲ 'μπορῶ νὰ σταθῶ 'ς τὰ πόδια μου παιὰ, εἶπεν ὁ τραυματίας.

— Δὲν βλάσται· ἀνέβα 'ς τὴ ῥάχι μου... προέτεινε δ' αὐτῷ τοὺς ὤμους του ὁ πρῶτος στρατιώτης.

Αἰφνης ἡ ὀριπὴ τοῦ ἀνέμου ἔφερε μέχρις αὐτῶν ἀσθενὲς, ἐκ τῆς ἀποστάσεως, σάλπισμα. Ἦτο ἦχος γαλλικῶν σάλπιγγων.

— Τέλος πάντων! εἶπεν ὁ φέρων τὰ ὄπλα, καὶ ἐνθείς εἰς τὸ στόμα αὐτοῦ τὴν σάλπιγγα ἤρξατο σημαίνων σθεναρῶς « Τα ρα τα τά! »

Μέλας ὄγκος ἐξηπλωμένος ἐπὶ τοῦ χείλους τῆς τάφρου ὑπανηγέρθη ἅμα τῷ ἦχῳ τῆς σάλπιγγος, καὶ προσεῖδεν ἐρχομένους τοὺς στρατιώτας. Ἦτο ὁ κύων. Ὅτε ἐπλησίασαν, ὁ σάλπιγγκτῆς ἰδὼν τὸν μέλανα τοῦτον ὄγκον ἔκυψεν.

— Ὁ Μακροφῆτης! Μὰ τὸ Θεὸ, παιδιὰ, ὁ Μακροφῆτης!

Καὶ ἔρριψε χαμκί τὰ ὄπλα ὅπως θωπεύσῃ τὸν κύνα. Ὁ κύων εἶχε πέσει πάλιν ἐκτάδην καὶ ἐθεώρει τοὺς στρατιώτας σεῖων τὴν οὐρὰν αὐτοῦ.

— Εἶν' ἄρρωστος, εἶπεν ὁ δεκανεὺς.

— Ὅχι, εἶνε λαθωμένος εἶπεν ὁ σάλπιγγκτῆς μετὰ λύπης.

Καὶ ἀπέμασσε διὰ τοῦ δακτύλου αὐτοῦ τὸ ἀπὸ τῆς πλευρᾶς τοῦ κυνός ἐκρέον αἷμα.

Εἶδε τότε τὸ δέμα τοῦ ῥάχους, ὅπως ὁ κύων ἐκράτει διὰ τῶν ὀδόντων αὐτοῦ, καὶ τὸ ἔλαθεν.

— Ἄ! κατεργάρη, ἀπὸ τοὺς Πρώσσους τάρπαξες αἱ ; Ἄλλ' αἰφνης ἠνωρθώθη κλονούμενος, ὡς νὰ ἐκένωθη κατ' αὐτοῦ ὀλόκληρος ἡλεκτρικὴ συσκευὴ, καὶ διὰ φωνῆς κεραυνοβόλου ἀνασεῖων ὑπὲρ τὴν κεφαλὴν του τὸ ῥάχος :

— Ἡ σημαία, ἀνέκραξεν, ἔσωσε τὴν σημαία!

Καὶ οἱ στρατιῶται ὀρθοὶ περὶ τὸν κύνα ἤρξαντο κλαίοντες.

— Ἐμπρός! εἶπε μετὰ στιγμᾶς τινας ὁ λοχίας δεικνύων τὸ ἕτερον ἄκρον τῆς ὁδοῦ. Τὸ μέλαν κύμα προσήγγιζεν· ἠκούετο ὁ ὑπόκωφος καὶ ἐρυθρὸς κρότος τῶν βημάτων. Ὁ σάλπιγγκτῆς ἀνήγειρε τὸν κύνα. « Δὲν θὰ τὸν ἀφήσωμε νὰ φοφήσῃ ἐδῶ ἐμπρός 'ς τοὺς Πρώσ-

σοὺς », εἶπε. Καὶ οἱ τέσσαρες ἐθεώρησαν ἀλλήλους.

Ὁ τραυματίας εἶπεν· « Ἀφήστέ με μένα, πάρτε τὸ σκύλο ».

Ὁ λοχίας ὕψωσε τοὺς ὤμους. Περεπήρησε τὸν βραχίονά του, καὶ προσεπάθησεν ν' ἀφήσῃ αὐτὸν κρεμάμενον, ἀλλὰ τὸ ἄλγος ἀπέτπασεν ἀπ' αὐτοῦ ὑπόκωφον κορυφήν.

— Ἐμπρός! εἶπεν εἰς τὸν σάλπιγγκτῆν, ἀναλαβόντα τὰ ὄπλα.

— Γιὰ νὰ τὸν πάρω πρέπει ν' ἀφήσω τὰ ὄπλα... εἶπεν οὗτος.

— Ν' ἀφήσωμε γαλλικὰ ὄπλα 'ς αὐτοὺς τοὺς!... εἶπεν ὁ λοχίας βαρεῖαν ἐμπορεύσας ὕβριν.

— Ὅχι, δὲν πρέπει, καλὰ λὲς, εἶπεν ὁ σάλπιγγκτῆς.

Ὁ ἐρυθρὸς τῶν βημάτων κρότος προσήγγιζε.

Ὁ λοχίας ἔκυψε καὶ θωπεύσας τὸν κύνα ἀγωνιωδῶς ἀναπνέοντα :

— Σὺ δὲν θὰ τάφρινες τὰ ὄπλα, δὲν εἶν' ἄταις· εἶσαι γενναῖος. Γεῖά σου.

— Γεῖά σου, Μακροφῆτη! εἶσαι γενναῖος! εἶπον οἱ στρατιῶται καὶ ἐπανέλαβον τὴν πορείαν αὐτῶν.

Τελευταῖος ἔμεινε ὁ σάλπιγγκτῆς· ἐφίλησε τὸν κύνα ὀλολύζων ὡς βρέφος.

— Θὰ τὸ 'πῶ 'ς τὸ στρατηγεῖο, καὶ θὰ σὲ βάλωμ 'ς τὴν διαταγὴν τῆς ἡμέρας! ἢ ἀλλοιῶς θὰ 'πῆ πῶς δὲν ζέρομε παιὰ τί θὰ 'πῆ παληκαριά.

Καὶ ἀπεμακρύνθη βραδέως.

Μετὰ μίαν ὥραν, ὁ γερμανικὸς στρατὸς παρεήλαυνε, τὸ ὄπλον ἐπὶ βραχίονος, πρὸ τῆς τάφρου, τὸ δ' ἔδαφος ἔτρεμεν ὑπὸ τὰ βήματα αὐτῶν. Μακρὰν ὁ γάλλος σάλπιγγκτῆς ἐξέπεμπε τὸ ἠχηρὸν σάλπισμά του, ὁ δὲ κύων τοῦ λόχου κεκλιμένος ἐν τῷ πληθῆ, προσήλου εἰσέτι τοὺς μὴ βλέποντας πλέον ὀφθαλμοὺς του πρὸς τὴν ὁδὸν ὅπου ἐξηφρανίσθησαν οἱ στρατιῶται.

[Jean Nicolai].

A. Π. Κ.

ΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΑΙ ΤΩΝ ΜΥΡΜΗΚΩΝ

Ἐν προηγουμένῳ τῆς «Ἐστίας» φύλλῳ ἀνηγγείλαμεν τὴν ἐκδοσὴν τοῦ συγγράμματος τοῦ διασήμου Ἀγγλοῦ φυσιοδίφου Lubbock περὶ μυρμηκῶν, μελισσῶν καὶ σφηκῶν. Τὸ σύγγραμμα τοῦτο περιέχει περιεργοτάτας ὄντως ἀποκαλύψεις περὶ τῶν ἠθῶν τῶν ὑμενοπτέρων ἐντόμων, ἄς διὰ μακρῶν καὶ ἐπιμόνων παρατηρήσεων καὶ πειραμάτων ἠδυνήθη νὰ ἐπιτύχη ὁ Ἀγγλὸς ἐπιστήμων.

Φαίνεται δὲ ὅτι ἐκ τῶν ἐντόμων οἱ μύρμηκες ὑπῆρξαν ἰδίως τὸ ἀντικείμενον τῶν πειραμάτων τοῦ Sir Lubbock, ἅτινα κατὰ τοῦτο διαφέρουσι τῶν ἐπιχειρηθέντων ὑπὸ ἄλλων ἐπιστημόνων, ὅτι ἐγέναντο μετὰ μεγίστης προσοχῆς ἐπὶ ὠριμμένων ἐντόμων, τὰ ὅποια προηγουμένως ἐσημείωσε διὰ διακριτικῆς τινος γνωρίσματος, καὶ ἐπὶ τῶν αὐτῶν φωλεῶν, ἃς ἐπὶ μακρὰς περιόδους ἐτήρει χάριν παρατηρήσεων. Ὁ Sir Lubbock πιστεύει ὅτι οἱ μύρμηκες εἰσι μᾶλλον κατὰλληλοι πρὸς παρατηρήσεις, εὐρίσκει ὅτι ἔχουσι τὴν νόησιν μᾶλλον ἀνεπτυγμένην καὶ λεπτοτέραν, τὴν δὲ φύσιν ἡμερωτέραν καὶ ἥττον εὐερέθιστον.

Διὰ τὰ πειράματα αὐτοῦ κατασκευάζε μυρμηκίαις τεχνητὰς ὡς ἐξῆς. Ἐλάμβανε δύο ὑαλίνας πλάκας ἐχούσας μέγεθος ὡς ἐγγιστα 10 τετραγωνικῶν δακτύλων καὶ κατασκευάζε δι' αὐτῶν μικρὸν κιβώτιον διαφανὲς κλειόμενον δὲ ἐκ τοῦ ἐνὸς μέρους διὰ τεμαχίου ξύλου κινήτου μικρὰν ἔχοντος θύραν· τὸ ὑάλινον τοῦτο κλωβίον ἐτήρει κεκαλυμμένον πάντοτε, πλὴν μόνον κατὰ τὸν χρόνον, καθ' ὃν ἔκαμνε τὰς παρατηρήσεις αὐτοῦ· τοῦτο δὲ διότι οἱ μύρμηκες δὲν ἀγαπᾶσι τὸ φῶς ἐν ταῖς φωλεαῖς αὐτῶν.

Τοῦτου γενομένου ὁ Lubbock ἐσημεῖον διὰ μικρᾶς χρωματιστῆς κηλίδος ἐπὶ τῶν νῶτων τοὺς μύρμηκας, οὓς ἤθελε νὰ ὑποβάλλῃ εἰς παρατηρήσεις.

Ὁ βίος τοῦ μύρμηκος ἔχει τέσσαρας περιόδους. Πρώτη περίοδος εἶνε ἐκείνη, καθ' ἣν εὐρίσκειται ἐν καταστάσει ἐμβρύου ἐν τῷ ὠφ, εἴτα λαμβάνει μορφήν σκώληκος, κατόπιν γίνεται χρυσαλὶς καὶ τελευταῖον ἔντομον τέλειον.

Εἶνε ἀδύνατον νὰ εὐρεθῶσι δύο εἶδη μυρμηκῶν ἔχοντα τὰς αὐτὰς ἐξεις, δὲν εἶνε δὲ πάντοτε εὐκόλον διὰ πολλοὺς λόγους νὰ ἐξακριβωθῶσι καλῶς τὰ ἦθη αὐτῶν. Καὶ πρῶτον τὸ πλεῖστον τοῦ βίου αὐτῶν διέρχονται ὑπὸ τὴν γῆν, τῶν δὲ νέων ἢ ἀνατροπῆ γίνεται πάντοτε ἐν τῷ σκότει· ἔπειτα οἱ μύρμηκες εἰσὶν ἰδιαιτέρως κοινωνικὰ ζῷα καὶ ἐπομένως δύσκολον καθίσταται νὰ διατηρήσῃ τις χωριστὰ ἐν ἀποκεκλεισμένῳ μέρει μικρὸν μόνον ἀριθμὸν αὐτῶν· δυνατὸν μάλιστα ἐν τῷ αὐτῷ περιπτώσει νὰ μεταβληθῶσι ἐντελῶς αἱ ἐξεις αὐτῶν. Ἐὰν δὲ πάλιν ἐξῆται τις νὰ διατηρήσῃ ὁλόκληρον τὴν κοινότητα, ὁ μέγας τῶν ἐντόμων ἀριθμὸς ἤθελεν ἐπιφέρει μεγάλην δυσκολίαν καὶ σύγχυσιν εἰς τὰς παρατηρήσεις· ἐπιπλέον δὲ παρετήρηθη ὅτι τὰ άτομα ἐνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ εἴδους διαφέρουσι τὸν χαρακτήρα, τὸ αὐτὸ δὲ άτομον δύναται νὰ ἀλλάξῃ διαγωγὴν, μεταβαλλομένων τῶν περιστάσεων.

Ἐπαγωγότατον ἀνάγνωσμα ἀποτελοῦσι τὰ κεφάλαια, ὅσα ὁ Lubbock ἀφιερῶ εἰς περιγραφὴν τῶν φωλεῶν, τῆς ἀρχῆς καὶ ὀργανώ-

σεως αὐτῶν, τῆς διανομῆς τῆς ἐργασίας, τῆς τροφῆς, καὶ ἀποταμιεύσεως ἐπιτηδεῶν, τῶν πολέμων τῶν ἐντόμων τούτων καὶ τῶν αἰγμάλωσιων, εἰς ἃς ἀγούσιν οἱ μὲν τοὺς δέ. Ὡς πρὸς τὸ ζήτημα δὲ τῶν ἠθικῶν καὶ κοινωνικῶν αἰσθημάτων τῶν μυρμηκῶν βέβαιον δύναται νὰ θεωρηθῇ, ὅτι ἡ νευρική αὐτῶν κατάστασις εἶνε λίαν ἀνεπτυγμένη, ὅπερ δηλοῖ ὅτι ἔχουσι ἐπιθυμίας καὶ πάθη λίαν ζωηρὰ.

Αἱ κοινότητες αὐτῶν εἶνε ἐνίοτε τοσοῦτον πολυἀριθμοι, ὥστε δύναται νὰ παραβληθῶσι πρὸς τὰς μεγάλας τῆς γῆς πρωτεύουσας, τοὺς Παρισίους, τὸ Λονδίον, τὸ Πεκίνον. Ἄλλ' ὁ ἀριθμὸς δὲν εἶνε τὸ σπουδαιότερον τὸ μᾶλλον σημεῖώσεως ἄξιον εἶνε ἡ διοργάνωσις τῆς κοινότητος, ἐν ἣ πάντα τὰ μέλη ἐργάζονται ἐν πλήρει ἀρμονίᾳ. Ἐνταῦθα δὲ ὁ Sir Lubbock ἐπιχειροῦν καὶ ἀνασκευάζει τὰς παρατηρήσεις προηγουμένων αὐτοῦ ἐπιστημόνων, διαμυρμηκῶν τὴν ὁρθότητα αὐτῶν περὶ τῆς ἀγαθότητος, τῆς ἀμοιβαίας συμπαθείας, ἃς εἶχον ἀποδώσει εἰς τοὺς μύρμηκας, διατεινόμενος μάλιστα ὅτι παρὰ τοῖς παραδόξοις τούτοις ἐντόμοις τὸ μῖσος εἶνε πάθος ἰσχυρότερον τῆς ἀγάπης.

Ἰσχυρότατον δ' ὡσαύτως ἔχουσι καὶ τὸ αἰσθημα τῆς κοινότητος αὐτῶν, καὶ τόσον, ὥστε οὐδέποτε εἶνε ἀνεκτὸς μύρμηξ εἰς κοινότητα ἐν ἣ εἶνε ξένος. Ἐκ τούτου δ' ἐπιτεταί ἀναγκαίως ὅτι οἱ μύρμηκες τῆς αὐτῆς κοινότητος δύναται εὐκόλως νὰ ἀναγνωρίσωσιν ἀλλήλους, ὅπερ εἶνε λίαν θαυμαστόν, ἐὰν ληθῆ ὑπ' ὅσων ἡ βραχύτης τοῦ βίου καὶ τὸ ἀπειράριθμον αὐτῶν. Ὁ εἰς κοινότητά τινα παρεσθύσας ξένος μύρμηξ προσβάλλεται ἀμέσως, διώκεται ἢ φονεύεται. Περιέργον δ' εἶνε ὅτι οἱ μύρμηκες ἀναγνωρίζουσι ἀλλήλους καὶ μετὰ μακρὸν ἔτι χωρισμὸν μηνῶν ὁλοκλήρως.

Ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου ὁ Sir Lubbock ἐπεχείρησε πειράματα, ὧν παρέχει λεπτομερῆ ἀφήγησιν. «Βεβκλιότατον φαίνεται, λέγει, ὅτι παρὰ τοῖς μύρμηξιν ἡ ἀναγνωρίσις ἀλλήλων δὲν εἶνε προσωπική, ἡ δὲ ἀρμονία αὐτῶν δὲν ὀφείλεται εἰς τὸ ὅτι ἕκαστος ἀναγνωρίζει ἀτομικῶς ὅλα τὰ ἄλλα τῆς Κοινότητος μέλη. Πρὸς τούτοις τὸ γεγονός ὅτι δύναται νὰ ἀναγνωρίσωσι τοὺς φίλους των, καὶ ἂν ἔτι τεχνητῶς μεθυσθῶσι, ὡς καὶ τοὺς ἐν τῇ φωλεῇ αὐτῶν γεννηθέντας νεοσσούς, ἀλλ' ὑπὸ ξένων μυρμηκῶν ἀνατραφέντας, φαίνεται καταδεικνύον ὅτι ἡ ἀναγνωρίσις δὲν γίνεται διὰ σημείου τινός ἰδιαιτέρου ἢ συνθήματος».

Ἐξαιρετικῶς ἀνεπτυγμένη εἰς τοὺς μύρμηκας εἶνε ἡ αἰσθησις τῆς ὀσφρήσεως· σχεδὸν εἰς τὸν δρόμον αὐτῶν δὲν ὀδηγοῦνται ὑπὸ τῶν ὀφθαλμῶν ἀλλ' ἀπλῶς κάμνουσιν ἐπιδοθηθητικὴν αὐ-

τῶν χρῆσιν, πολὺ ὁμῶς μικροτέρων ἢ ὕσιν θὰ ἐκάμνομεν ἡμεῖς ἐν ὁμοίαις περιστάσεσιν.

Τέλος περιεργόταται εἶνε αἱ ἀνακωνώσεις περὶ τὰς εὐκολίας τῶν μυρμηκῶν εἰς νόησιν τῆς γεωμετρικῆς διευθύνσεως καὶ εἰς εὐρεσιν τῆς ὁδοῦ αὐτῶν, περὶ τοῦ τρόπου τοῦ εὐρίσκειν τὰ ἴχνη ἀλλήλων, ὡς καὶ περὶ τῆς εὐκολίας τῆς συνεννοήσεως αὐτῶν.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΙΝΕΥΜΑ

Ὁ βουλευτὴς Δ* παρουσιάζει εἰς τὸν ὑπουργὸν Τ* ἓνα νεοφώτιστον τοῦ κόμματος, ὑψηλὸν τὸ ἀνάστημα, ὅστις ὁμῶς κατὰ τὴν συνδιάλεξιν ἐπέδειξε πλειοτέραν ζωηρότητα καὶ ἐλαφρότητα ἢ ἐμβροίθειαν κρίσεως καὶ εὐφυΐαν. Τὴν ἐπιούσαν ὁ βουλευτὴς ἐρωτᾷ τὸν ὑπουργὸν πῶς τοῦ ἐφάνη ὁ νέος φίλος τοῦ κόμματος.

— Εἶνε ἀνθρώπος ὑψηλόσωμος καὶ καλοκαμωμένος, ἀπαντᾷ ὁ ὑπουργός.

— Γετὸ κεφάλι 'πέτε μου, λέγει ὁ βουλευτὴς. Πῶς σὰς ἐφάνη τὸ πνεῦμά του;

— Νὰ σοῦ 'πῶ, φίλε μου. Οἱ ἄνθρωποι πού ἔχουν ὑψηλὸν ἀνάστημα ὁμοιάζουν κάποτε μετὰ σπῆττα πού ἔχουν πολλὰ πατώματα· τὸ ἐπάνω -πάνω εἶνε πάντοτε τὸ χειρότερα σιγυρισμένον.

Ἐνίοτε ἡ φιλαργυρία εἶνε κληρονομικὴ ὡς ἀσθένεια ὀργανική.

Ὁ γνωστὸς φιλάργυρος Π. εἰσέρχεται εἰς τὸ Σολωνεῖον μετὰ τὸν ἐπταετῆ υἱὸν του.

— Διάλεξε, τῷ λέγει πλησιαζὼν πρὸς τὰ ἐκτεθειμένα γλυκίσματα.

Ὁ υἱὸς σκέπτεται ἐπὶ μακρόν.

— Ἐδιάλεξε; ἐπαναλαμβάνει ὁ πατήρ.

— Μάλιστα, ἀπαντᾷ ὁ υἱός, θέλω νὰ σοῦ δώσω ἓνα ἀπὸ ἐκεῖνα ἐκεῖ τὰ . . . ἀσημένια κουταλάκια.

Ὁ Ἀγαθόπουλος προσέρχεται εἰς τὸν δεξιότερον ὀδοντοίατρον τῆς πρωτεύουσας ὅπως ἐκρίζωσῃ ἀλγούντα ὀδόντα.

Ὁ ἰατρός εἰς μίαν στιγμὴν, πρὶν προσβάσῃ νὰ φωνάξῃ κἂν ὁ Ἀγαθόπουλος, ἐκρίζει τὸν ὀδόντα.

— Τί σὰς χρεωστῶ, γιατρέ; ἐρωτᾷ ὁ Ἀγαθόπουλος ἐνθουσιασμένος ἐκ τῆς ταχύτητος.

— Πέντε φράγκα, ἀπαντᾷ ὁ ὀδοντοίατρος.

— Πέντε φράγκα! Ἄμ ἐγὼ ἐπῆγα πέρυσιν εἰς ἓνα μπαρμπέρι καὶ ἐπῆρε μετὰ τανάλα μίαν πήχη, καὶ μοῦ ἐτραβούσε τὸ δόντι μισή ὥρα, καὶ με ἔφερε γύρω στὴν κάμαρη τρεῖς φορές

ἀπὸ τὸ τραβήγμα καὶ μοῦ πῆρε μόνον ἓνα φράγκα, καὶ θὰ πληρώσω 'ς ἑπτὰς γιὰ μετὰ στιγμὸν μούλα πέντε;

ΑΔΗΘΕΙΑΙ

Ὁ φιλόδοξος δι' ἓνα μόνον λόγον ἀγαπᾷ τὴν πατρίδα του: διὰ νὰ κυβερνήσῃ αὐτήν.

Ὅταν οἱ λαοὶ θὰ παύσωσι πιστεύοντες εἰς σωτήρας, τότε μόνον θέλουσι σωθῆ.

Τῶν μικρῶν ἡ ἀρετὴ στηρίζεται συνήθως ἐπὶ τῆς ἀρετῆς τῶν μεγάλων ἀνδρῶν, ὡς τὰ λεπτὰ ἐκεῖνα φυτὰ, ἅτινα ἀναρριχῶνται εἰς τὸν κορμὸν δρυός, ἵνα μὴ καταπατηθῶσιν.

Ἡ ἀσθένεια τοῦ χαρακτῆρος εἶνε πολὺ χειρότερον κακὸν ἢ ἡ ἰσχυρογνωμοσύνη· δύναται τις νὰ ἐκτιμᾷ τὸν ἰσχυρογνώμονα, οὐχὶ ὁμῶς καὶ τὸν ἀσθενεὺς χαρακτῆρος ἀνθρώπον.

Ὅτι ἡ κακημένη ταχύτης ἐν τῇ φυσικῇ, τοῦτο ἐν τῇ ἠθικῇ ἡ ἐξίς.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Ἡ πίστις τοῦ κυνός. Πρὸ τινῶν ἡμερῶν ὁ μηχανικὸς σιδηροδρομικῆς τινος ἀμαξοστοιχίας τῆς Ἀγγλίας διέκρινε σῶμα ἀνθρώπινον ἐκτάδην κείμενον. Παρ' αὐτῷ δ' εἶδε μεγαλόσωμον κύνα κρατοῦντα διὰ τῶν ὀδόντων αὐτοῦ τὸ ἐπανωφόριον τοῦ νεκροῦ, καὶ ἀπελπιστικῶς καταβάλλοντα ἀγῶνας ὅπως ἐλύσῃ αὐτὸ ἐξω τῶν τροχιῶν τοῦ σιδηροδρόμου. Πρὶν ὁ μηχανικὸς προσβάσῃ νὰ σταματήσῃ τὴν ἀμαξοστοιχίαν αὐτὴ προύχωρησε μέχρι τοῦ σώματος, ἀλλὰ τὸ πρὸς ἀπομάκρυνσιν τῶν πετρῶν χρησιμεῖον μηχανήμα ἐσφενδόνησε δέκα βήματα μακρὰν τὸν κύνα, συγχρόνως δὲ καὶ τὸν ἀνθρώπον, διότι στερρῶς ἀπὸ τῶν ἐνδυμάτων ἐκράτει αὐτὸν ὁ κύων. Σταματησάσης τῆς ἀμαξοστοιχίας ἀστυνομικὸς τις ὑπάλληλος καὶ πολλοὶ πείρηγοι κατέβησαν ὅπως ἴδωσι τὸ σῶμα, ἀλλ' ἀδύνατον ὑπῆρξεν εἰς αὐτοὺς νὰ πλησιασῶσι τὸν νεκρὸν, διότι ὁ κύων κατεκλίθη παρ' αὐτὸν ὠρυόμενος καὶ ἀπειλητικῶς δεικνύων τοὺς ὀδόντας αὐτοῦ. Ἐν τούτοις ὁ ἀνθρώπος ἀνεγνωρίσθη ὅτι ἦτό τις ὀνόματι Γεώργιος Νεβός, κάτοικος τῆς παρκακειμένης πόλεως, καὶ ὅτι ὁ κύων ἐκεῖνος ἦτο ἰδικὸς του. Ὑπετέθη ὅτι ὁ Νεβός διαβαίνων ἐκείθεν κατέπεσε, καὶ κτυπήσας ἐπὶ τῆς σιδηρᾶς ἐπὶ προχίμας τὴν κεφαλὴν ἐξέπνευσε. Ὁ ἀστυνο-

μικὸς ὑπάλληλος ματαίως προσπαθῆσας ν' ἀπομακρύνῃ τὸν κύνα ἐπιροβόλησε κατ' αὐτοῦ. Τὸ γενναῖον ζῶον ἐπλήγη διὰ σφαίρας τὴν κεφαλὴν ἀλλὰ δὲν ἐγκατέλιπε τὴν θέσιν του, μόνον δὲ δευτέρᾳ ἐν τῇ κεφαλῇ σφαίρα ἠνάγκασεν αὐτὸ ν' ἀπέλθῃ. Ἀπῆλθε δὲ βραδέως, σφκλιόμενον ὡς μεθῦον, καὶ τότε μόνον ὁ ἀστυνομικὸς ὑπάλληλος καὶ οἱ ἄλλοι ἐπλησίασαν εἰς τὸ σῶμα. Παρευθὺς κλητῆρ ἐστάλη νὰ μὴνύσῃ εἰς τὴν σύζυγον αὐτοῦ τὸ δυστύχημα. Ἄλλ' αὕτη ἐκκραδῶκει ἤδη ἐναγωνίως τοιοῦτό τι θλιβερόν ἄγγελμα, διότι προεμήνυσεν αὕτῃ τοῦτο ὁ κύων, ὅστις ἀφίκετο εἰς τὸν οἶκον καθημαγμένος καὶ χωλαίνων, καὶ περιεσφέρετο περὶ τὴν δέσποιναν αὐτοῦ θρηνώδεις ἐκβάλλον ὠρυγὰς, ἀπέχων τροφῆς καὶ πόσεως. Ὁ ταλαίπωρος κύων τόσον φρικωδῶς εἶχε τραυματισθῆ, ὥστε ἐξ οἴκτου δι' ἄλλης σφαίρας ἀπετελειώσαν αὐτόν!

Οὐδαμῶς ἄλλοθι ἔχει ἡ βασιλικὴ ἐξουσία πλείους ἐνοχλήσεις ἢ ἐν Ἀφρικῇ. Ὁ τῆς ἡπείρου ταύτης περιβόητος Γάλλος περιηγητὴς Παῦλος Σολελιέ, ἐπελθὼν τὸ βασίλειον Κάφκ ἐν τῇ ἀνατολικῇ Ἀφρικῇ, ἐπέστειλεν ἐξ Ἀγκιθόρ εἰς Παρισίους ἄλλα ἀνέκδοτα καὶ τοῦδε: «Οὐδενὶ τρόπῳ ἠδυνήθη νὰ ἴδῃ τὸν βασιλέα καὶ τὴν βασίλισσαν τοῦ Κάφκ ἢ χώρα αὕτη εἶνε ἡ πατρὶς τῶν μυστηρίων. Οὐδεὶς τῶν ὑπηκόων εἰμπορεῖ νὰ ἴδῃ τὸν βασιλέα του. Προσκαλούμενοι εἰς ἀκρόασιν οἱ ὑπουργοὶ καὶ μεγιστάνες εἰσέρχονται εἰς τὴν αἴθουσαν ὀπισθοβατικῶς, ἔχοντες τῆς κεφαλῆν περιεκεκλυμμένην εἰς σάκον ἐκ θηρείων πελλῶν. Ὁ μονάρχης κρύπτεται ὀπισθεν αὐλαίας· ἐὰν δὲ ποτε οὗτος βουλευθῆ νὰ ἐξέλθῃ τῶν ἀνακτόρων, τὸν περικαλύπτει ἡ βασίλισσα εἰς σάκον, εἴτα δὲ τὸν ἀναβιβάζει ἐπὶ τὸν παλαιότατον καὶ ἡμερώτατον τῶν βασιλείων ἵππων τέσσαρες αὐλικοὶ κρατοῦσι τὰ ἵνια, πᾶμπολλοὶ δὲ εὐνοῦχοι ἀπωθοῦσι τοὺς περιέρχους διὰ μαστίγων καὶ ροπαλῶν. Ὁ σεμνυνόμενος, ὅτι εἶδε τὸ πρόσωπον τοῦ βασιλέως, κινδυνεύει νὰ καταδικασθῆ εἰς θάνατον».

Μεταξὺ τῶν ἀντικειμένων, διὰ τὰ ὅποια οἱ φιλάρχαιοι ἀσμένως πληρώνουν ὑπερβολικὰς τιμὰς, εἶνε καὶ τὰ μουσικὰ ὄργανα πρὸ πάντων ὅταν προέρχωνται ἐξ ἐργαστηρίων γνωστῶν ὀργανοποιῶν, ἢ ὑπῆρξαν ἄλλοτε κτῆμα διασήμου τινὸς προσώπου μουσικοῦ ἢ μῆ. Οὕτως ἐπωλήθη ἐσχάτως ἐν Ἀγγλίᾳ ἐπὶ δημοπρασίαις ἐν βιολίον, ἔργον τοῦ Ἀντωνίου Στραδουαρίου κατασκευασθὲν τῷ 1687 ἀντὶ πεντακασίων λιρῶν στερλινῶν. Τὸ ὄργανον τοῦτο εἶνε γνωστόν ὑπὸ τὸ ὄνομα «Ὁ Ἰσπανὸς Στραδουαρίου» καὶ ἐκομίσθη εἰς Ἀγγλίαν ὑπὸ τοῦ Ὁλ Βούλλ. Ἐν ἑτερον βιολίον, ἔργον τοῦ Ἰω-

σῆφ Γουερνερίου κατασκευασθὲν τῷ 1738 ἐπωλήθη ἀντὶ λιρῶν διακοσίων ἐνενήκοντα. Ἐν ἑτερον ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ ποιηθὲν τῷ 1739 ἀντὶ λιρῶν 245. Ἐνῶ ἐν βιολονσέλον ἔργον τοῦ Φραγκίσκου Ρουγερίου καὶ κτῆμα ἄλλοτε τοῦ Βασιλέως τῆς Ἀγγλίας Γεωργίου ἐπωλήθη ἀντὶ 330 λιρῶν στερλινῶν.

Ἐὰν θέσωμεν τὸ προϊόν τῆς ἐργασίας ἴσον τῷ 100, ἡ διαμοίρασις αὐτοῦ μεταξὺ τοῦ ἐργάτου τοῦ μισθοῦντος αὐτὸν κεφαλαίουχου καὶ τῆς φορολογούσης κυβερνήσεως γίνεται ὡς ἐξῆς: Ἐν Ἀγγλίᾳ 56 τοῖς ἑκατὸν λαμβάνει ὁ ἐργάτης, 21 ὁ κεφαλαίουχος, καὶ 23 ἡ κυβέρνησις. Ἐν Γαλλίᾳ ὁ ἐργάτης λαμβάνει 47, ὁ κεφαλαίουχος 36, ἡ δὲ κυβέρνησις 17. Ἐν ταῖς Ἠνωμέναις Πολιτείαις, ὁ ἐργάτης λαμβάνει 72, ὁ κεφαλαίουχος 23 καὶ μόνον 3 ἡ κυβέρνησις. Οὕτως ἐν Γαλλίᾳ μὲν ὠφελεῖται τὰ μέγιστα ὁ κεφαλαίουχος, ἐν Ἀμερικῇ δὲ ὁ ἐργάτης, ἐνῶ ἐν Ἀγγλίᾳ ἡ κυβέρνησις λαμβάνει τόσα ὅσα ὁ κεφαλαίουχος ἐν Ἀμερικῇ.

Κατὰ τὰς τελευταίας ἐπισήμους πληροφορίας ὁ καθαρισμὸς τῶν ὁδῶν τῶν Παρισίων στοιχίζει εἰς τὴν πόλιν ταύτην 5,243,000 φρ. κατ' ἔτος. Το ἔργον εἶνε ἀνατεθειμένον εἰς 3,016 ἄτομα, ὧν 820 εἶνε τακτικοὶ σωρωταί, 2,010 ἔκτακτοι καὶ 186 ἀμαξήλατοι ἢ καραγωγεῖς, ὡς τοὺς ὀνομάζομεν ἐνταῦθα. Οἱ τακτικοὶ σωρωταί λαμβάνουν 100 φρ. κατὰ μῆνα· οἱ ἔκτακτοι πληρώνονται 30 λεπτὰ τὴν ὥραν. Ἡ ὅλη δαπάνη τῆς διατηρήσεως τοῦ καθαρισμοῦ καὶ τῆς ἐπιδιορθώσεως τῶν μὲν ὁδῶν εἶνε 8,502,000, τῶν δὲ πεζοδρομίων καὶ παρόδων 1,265,000, ἢ ἐν ὅλῳ 9,767,000 φράγκων κατ' ἔτος.

Σιρικὴ παράδοσις. — Φιλόσοφος περιεπάτει ἡμέραν τινὰ ἐν τινι νεκροταφείῳ, μετὰ μελαγχολίας προσβλέπων τοὺς πολλοὺς ἐν αὐτῷ τάφους. Αἰφνης διακρίνει ὠχρὰν καὶ λευχίμονα (τὸ λευκὸν χρῶμα ἐν Κίνα χρησιμεύει εἰς ἐνδειξὴν πένθους) νεκρὰν γυναῖκα, γανυπετῆ ἐπινοποῦ μνήματος καὶ κινούσαν μετὰ θλίψεως τὸ ριπίδιον αὐτῆς ἐπ' αὐτοῦ. Πλησιάζει ἡρέμα πρὸς τὴν πενθοῦσαν καὶ τὴν ἐρωτᾷ:

— Τὸν σύζυγόν σας θρηνεῖτε;

— Τὸν σύζυγόν μου, ἀποκρίνεται αὕτη.

— Ἀλλὰ διατί, ἐρωτᾷ ὁ φιλόσοφος, κινεῖτε τὸ ριπίδιόν σας ἐπὶ τοῦ τάφου του;

— Ἀ! εἶπεν ἡ νεκρὰ χήρα, διότι τὴν τελευταίαν στιγμὴν τῷ ὠρκίσθη νὰ μὴν ὑπανδρευθῆ ἔφθον ὁ τάφος του δὲν ζηραυθῆ ἔρχομαι δὲ καθ' ἡμέραν καὶ τὸν ἀερίζω διὰ νὰ περάσῃ τὸ ταχύτερον ἡ ὑγρασία!